

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH
A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ
BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Důkazní prostředky a dokazování v trestním řízení

Autor práce: Klára Charvátová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

CHARVÁTOVÁ, K. *Důkazní prostředky a dokazování v trestním řízení: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 61 s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: důkaz, důkazní prostředek, trestní řízení

Bakalářská práce se zaměřuje na rozdíly mezi důkazními prostředky a důkazy, na historický vývoj dokazování a komparaci postupu při dokazování z pohledu historického. Dále na to, jak využít jednotlivé důkazní prostředky při řešení určitého druhu trestného činu a stanovení pořadí vhodnosti využití jednotlivých důkazních prostředků. Dokazování v trestním řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, který napomáhá poznat skutečnosti nezbytné pro rozhodnutí. A právě v procesu rozhodovacím se rozhoduje o zásahu do občanských práv a svobod. Úvod práce je věnován historii dokazování a charakteristice jednotlivých pojmů dokazování. V následujících částech je rozebírán průběh dokazování v trestním řízení a rozdělení druhů důkazních prostředků.

ABSTRACT

CHARVÁTOVÁ, K. *Evidence and process of proving in criminal proceeding: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2014. 61 p. Supervisor: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Keywords: evidence, instrument of evidence, criminal procedure

Bachelor thesis focuses on the differences between the instrument of the evidences and the evidences, on the historical development of evidences and procedure for the comparison of evidences from a historical perspective. The Bachelor work focuses also on how to use various means of evidences in solving a particular type of crime and ranking the suitability of the use of various pieces of evidences. The Evidence in criminal proceedings is a modified procedure of law enforcement agencies that helps to identify the information necessary for the decision. In the process of decision-making to decide on intervention in civil rights and liberties. Introduction of this Bachelor work is devoted to the history of the evidence and the characteristics of individual concepts of the evidence. In the next part examines the progress of the evidence in criminal proceedings and the distribution of types of evidences.

OBSAH

OBSAH	6
ÚVOD	8
1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2. ZÁKLADNÍ POJMY DOKAZOVÁNÍ	11
2.1 Dokazování	11
2.2 Účel dokazování	11
2.3 Předmět dokazování.....	12
2.4 Důkazní právo	13
2.5 Subjekty dokazování.....	14
2.6 Důkaz	14
2.7 Důkazní prostředek.....	16
3. KOMPARACE POSTUPU PŘI DOKAZOVÁNÍ Z POHLEDU HISTORICKÉHO	18
4. ZÁKLADNÍ ZÁSADY DŮKAZNÍHO PRÁVA	25
4.1 Zásada vyhledávací.....	25
4.2 Zásada presumpce nevinny	26
4.3 Zásada ústnosti	27
4.4 Zásada bezprostřednosti.....	28
4.5 Zásada volného hodnocení důkazů	29
4.6 Zásada zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný k rozhodnutí	30
5. ROZDĚLENÍ DRUHŮ DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ	32
5.1 Ohledání	32
5.2 Znalci a znalecký posudek	33
5.3 Výpověď svědka.....	35
5.3.1 Provádění výslechu svědka	36

5.4	Výpověď obviněného.....	37
5.4.1	Provádění výslechu obviněného.....	38
5.5	Věcné a listinné důkazy	39
5.6	Zvláštní způsoby dokazování	41
6.	PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ.....	43
6.1	Dokazování ve fázi prověřování.....	43
6.2	Dokazování ve fázi vyšetřování	44
6.3	Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	46
6.4	Dokazování v předběžném projednání obžaloby	46
6.5	Dokazování v hlavním líčení.....	47
7.	POŘADÍ VHODNOSTI VYUŽITÍ JEDNOTLIVÝCH DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ	49
	ZÁVĚR.....	58
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60

ÚVOD

Nejen v dnešní době, ale i v historii byla kriminalita problémem ve společnosti lidstva. Je potřeba vyhodnocovat důkazy tak, aby byl objasněn skutek a zjištěn pachatel. Dokazování a důkazní prostředky jsou nedílnou součástí trestního řízení a procesního práva. Dokazování v trestním řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, který napomáhá poznat skutečnosti nezbytné pro rozhodnutí. Kriminalita na území České republiky dle statistik za posledních 5 let klesá. I přesto se již zmiňované dokazování musí vyvíjet. Základním právním předpisem trestního práva procesního je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších právních předpisů, (dále jen „trestní řád“), který upravuje průběh celého trestního řízení od jeho počátku až po jeho skončení.

Orgány činné v trestním řízení mají oprávnění opatřovat a vyhledávat důkazy napomáhající ke zjištění skutkové stavu. Každé trestní řízení musí být podloženo důkazy. Za důkaz považujeme vše, co přispívá k objasnění věci. Důkazy ale nesmí být v rozporu se zákonem. V trestním řízení navrhuje důkazy především státní zástupce. Průběh dokazování začíná vyhledáváním důkazů a jejich opatřením. Následně je potřeba důkazy zajistit a provést jejich prověrku. Na závěr se důkazy hodnotí. Zjišťuje se především, zda spáchaný skutek je trestným činem, zda tento skutek spáchal obviněný a další podstatné okolnosti, které je třeba dokazovat v trestním řízení dle trestního řádu.

Práce se zaměřuje na základní pojmy dokazování a dále přibližuje jednotlivé důkazní prostředky. Rozsah dokazování se liší i podle stadia trestního řízení. Zde se průběh dokazování liší, neboť v přípravném řízení je výrazně užší oproti projednání věci před soudem. V předběžném projednání obžaloby se provádějí důkazy za účelem odůvodnění, zda má být obviněný postavený před soud. Těžiště dokazování spočívá ve stadiu řízení před soudem. Dokazování ve větším rozsahu lze také provádět v odvolacím řízení. Nelze opomenout ani historický vývoj postupu při dokazování. Například procesní hodnotu důkazů, která se změnila na základě přenesení těžiště dokazování z přípravného řízení před soud, a tím pádem podstatně omezila rozsah provádění důkazů v přípravném řízení.

Bakalářská práce dále řeší základní zásady trestního práva procesního, které se také projevují ve fázi dokazování. Tyto zásady vychází nejen z Ústavy, ale některé

z nich nalezneme v Listině základních práv a svobod nebo v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Obsah a rozsah dokazování je sice stanoven stejnou obecnou zásadou, ale není prováděn ve všech stádiích trestního řízení stejně. Ve fázi prověřování dochází především k vyhledání důkazů, které budou procesně provedeny v následujících stádiích trestního řízení. Naopak v hlavním líčení dokazování spočívá především v provádění a hodnocení důkazů vyhledaných a procesně zajištěných již v přípravním řízení.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prvním cílem bakalářské práce je definovat, zhodnotit a porovnat průběh dokazování. Bakalářská práce bude popisovat a objasňovat rozdělení druhů důkazních prostředků a výklad jednotlivých pojmů. Dílčím cílem je vystihnout zvláštní důkazní prostředky a základní zásady důkazního práva.

Hlavním bodem je komparace postupu při dokazování z pohledu historického. Bude vysvětlen rozdíl mezi důkazem, důkazním prostředkem a pramenem důkazu. Bakalářská práce bude vycházet z charakteristiky důkazních prostředků. Dalším cílem je poukázat na rozdíly využívání jednotlivých důkazních prostředků při řešení určitého druhu trestných činů zejména z pohledu Policie ČR. Dále stanovit pořadí vhodnosti využití jednotlivých důkazních prostředků, pro řešení toho kterého druhu trestné činnosti.

Výsledky zjištěné v rámci historické komparace problematiky dokazování v trestním řízení a stanovení pořadí vhodnosti využití jednotlivých důkazních prostředků, pro řešení toho kterého druhu trestné činnosti, je plně v souladu s hlavním a vedlejším cílem bakalářské práce.

Práce je členěna do 7 kapitol. První kapitola bude definovat základní pojmy dokazování. Rozdíl mezi důkazním prostředkem a důkazem. Dále bude charakterizovat význam a předmět dokazování. Druhá kapitola se zaměřuje na komparaci postupu při dokazování z pohledu historie. Další kapitola se bude zabývat základními zásadami důkazního práva. Součástí bakalářské práce je i charakteristika průběhu dokazování v trestním řízení. Defínuje jednotlivá stadia trestního řízení od počátku prověřování až po fázi vykonávacího řízení. Poslední kapitola určí pořadí vhodnosti využití jednotlivých důkazních prostředků. Tato kapitola zhodnotí, jaké jsou nejvhodnější důkazní prostředky pro řešení specifického druhu trestné činnosti.

V práci jsou využity především literární zdroje, ale jsou použity i zdroje internetové. Bakalářská práce bude vycházet ze současného právního stavu a legislativních dokumentů. Mezi základní literární zdroje lze zařadit Trestní právo procesní a Kriministiku. V práci bude použita metoda analýzy legislativního a faktického stavu a jeho zhodnocení.

2 ZÁKLADNÍ POJMY DOKAZOVÁNÍ

2.1 Dokazování

Dokazování je nedílnou součástí trestního řízení. Lze jej definovat jako proces, při kterém se orgány činné v trestním řízení seznamují s událostí z minulosti. Přičemž nebyly u této události přítomny. Tyto orgány postupují v souladu s trestním řádem. Předmětem každého řízení je skutek. Trestní řízení má za úkol tento skutek přehodnotit a posoudit, zda se stal a zda je trestným činem. V neposlední řadě určit, kdo je jeho pachatelem. Rekonstrukce skutku záleží pak na správnosti rozhodnutí a zjištění materiální pravdy.¹

Otázky ohledně dokazování v trestním řízení souvisí s vnitrostátní úpravou, judikaturou k této úpravě a mezinárodními standardy. Zejména Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod obsahuje především právo na spravedlivý proces. Řízení před soudem je založené na základě zásady kontradiktornosti. To znamená, že konečné rozhodnutí soudu je výsledkem konfliktu mezi stranami trestního řízení. Každá z těchto stran vlastní právo, být obeznámena se všemi podklady a důkazy protistrany. Dále má možnost vyjádřit se ke všem tvrzením protistrany. Nejčastěji se právo kontradiktornosti používá při výslechu svědků.²

Zda bude trestná činnost odhalena a pachatel usvědčený, závisí především také na kvalitě práce policistů. Při soudním líčení mají za úkol experti objasnit soudcům závěry, které zjistili zkoumáním důkazního materiálu. Úkolem obhajoby je pak najít možnosti zpochybnění předložených důkazů.³

2.2 Účel dokazování

Smysl dokazování je především v tom, že se jedná o jediný způsob, při kterém orgány činné v trestním řízení mají možnost opatřit si skutkový základ potřebný pro své rozhodnutí. Cílem je rozpoznat skutečnost a zjistit pravdu, která je shodná se skutečností, a tím docílit správného rozhodnutí. Při této činnosti mají povinnost

---

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 312.

² CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001, s. 166-167.

³ INNES, Brian. *Dobrodružství kriminalistiky: Stopy zločinu*. Praha: Svojtka & Co., 2001, s. 6.

dodržovat to, co ukládá zákon. Pomocí dokazování se mohou strany aktivně podílet na trestním řízení a uplatnit svá práva.⁴

Dokazováním lze také ovlivnit rozhodnutí ve věci. Děje se tak na základě správnosti skutkových zjištění a kvality dokazování. Tato pravda následně vede ke spravedlivému potrestání pachatele. Skutek musí být v nezbytném rozsahu objasněn. Je důležité soustředit se výhradně na otázky podstatné a zásadní. Není proto potřeba, aby orgány činné v trestním řízení ověřovaly všechny faktory případu pomocí veškerých možných prostředků. Jejich povinností je přezkoumat „všechny okolnosti případu.“⁵

2.3 Předmět dokazování

Předmětem dokazování v trestním řízení je skutek a otázky potřebné k rozhodnutí. Skutečnosti a okolnosti, které je třeba dokazovat. Za tyto okolnosti je nutno pokládat ty, které vedly k trestné činnosti, či napomohly jejímu provedení. Předmět a rozsah dokazování má své hranice. Dokazováním méně významných faktorů by nevedlo k objasnění předmětu dokazování, ale k oddálení včasného rozhodnutí ve věci samé.⁶

Je nezbytné dokazovat zejména:⁷

- a) zda skutek, který se stal, je trestným činem,
- b) zda skutek spáchal obviněný,
- c) důležité okolnosti, které mají vliv na odhadnutí nebezpečnosti činu,
- d) důležité okolnosti, které umožňují stanovení následku a výše škody způsobené trestním činem,
- e) okolnosti, které umožnily páchaní trestné činnosti.

---

⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1313.

⁵ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 230-231.

⁶ JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 398.

⁷ JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 398.

Trestní řád vymezuje tyto obecné okolnosti závislé na konkrétním případě a konkrétním stadiu či formě trestního řízení:⁸

1. „*Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (hledisko hmotného práva);*
2. *Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení (hledisko procesního práva);*
3. *Okolnosti důležité pro použití odklonů, resp. zvláštních způsobů řízení (hledisko hmotného i procesního práva).“*

Vždy musí být dokázána vina. Pouze nevyvrácené podezření nestačí, neboť je takto nedostačující k odsouzení. Orgány činné v trestním řízení si musí být dobře vědomy toho, že mají takový okruh důkazů, které jim budou nápomocné ke správnému zjištění těchto okolností.⁹

2.4 Důkazní právo

Důkazní právo není nic jiného, než souhrn norem trestního práva procesního, upravující postup při dokazování. Součástí je i teorie důkazů, která zkoumá jeho platnost a hodnotí jeho výklad včetně aplikace v praxi. Na základě výsledků tohoto zkoumání podává návrhy na zlepšení zákonné úpravy dokazování a tyto normy aplikuje v praxi.¹⁰

---

⁸ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 303.

⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 353.

¹⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001, s. 170.

2.5 Subjekty dokazování

Tyto subjekty jasně vymezuje trestní řád. Jsou to zejména ty, které se účastní procesu dokazování a ovlivňují jeho průběh. Za subjekty dokazování považujeme:¹¹

- 1) orgány činné v trestním řízení – mají za úkol důkazy vyhledávat, zajišťovat a prověřovat. V neposlední řadě je hodnotí. Mezi tyto orgány řadíme soud, státního zástupce a policejní orgán,
- 2) strany trestního řízení – mají zvláštní postavení mezi subjekty. Každá z těchto stran vlastní právo důkazy vyhledávat, předložit je a navrhnout jejich provedení,
- 3) další osoby – např. znalec.

Mají odpovědnost za řádný a zákonný průběh dokazování. Orgány činné v trestním řízení provádějí dokazování obvykle samy, ale v některých případech mohou takto činit i pomocí dožádaného orgánu podle § 53 a 54 trestního řádu, který pojednává o důvodech a náležitostech dožádání. Subjektem je i ten, kdo má povinnost předložit či vydat věc, která je důležitá pro trestní řízení podle § 78 odst. 1 trestního řádu.¹²

2.6 Důkaz

Současná právní úprava definuje, že jako důkaz může sloužit vše, co jakýmkoli způsobem přispěje k objasnění věci.¹³

Procesním důkazem nazýváme ty poznatky, které orgán získá svou činností. Lze je opatřit pomocí ohledání, výpovědi svědka nebo obsahem listin.¹⁴

Důkazy jsou spojeny s určitou osobou (pokud je důkazem výpověď) nebo s určitou věcí (pokud je důkazem listina). Jsou nazývány nositeli důkazů tzv. pramenem důkazů. Důkaz je výsledek dosažený procesním dokazováním. Je jím i v případě, kdy se pomocí jeho hodnocení dospěje k závěru, že není pravdivým nebo závažným důkazem. Pokud orgán, který provádí vyšetřování, porušil jeho způsob získání stanovený o tom

¹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 337.

¹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1317-1318.

¹³ JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 398.

¹⁴ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 232-233.

zákonem, stále se jedná o výsledek dokazování. Dopadem může být skutečnost, že takový důkaz nelze poté použít.¹⁵

Orgány činné v trestním řízení nejprve zajistí důkazy ohledáním. Poté je nutné důkaz provést a procesně zajistit v souladu s trestním řádem. Na závěr orgán činný v trestním řízení důkaz vyhodnotí.¹⁶ Na základě zjištěných důkazů tyto orgány zakládají svá rozhodnutí ve věci.

Důkazy dělíme podle jejich znaků do několika kategorií. Třídění stanoví rozdíly jednotlivých druhů důkazů včetně jejich charakteristiky a významu. To jednoznačně napomáhá ke správnému stanovení předmětu a rozsahu dokazování.

Důkazy se rozdělují podle:¹⁷

- **Vztahu k předmětu obvinění na usvědčující a ospravedlňující**

Usvědčující důkazy svědčí proti obviněnému. Naopak důkazy ospravedlňující svědčí v jeho prospěch. Některé ale mohou obsahovat údaje svědčící v jeho neprospěch i v jeho prospěch. Některé důkazy v průběhu řízení, které se zdají být usvědčující, jsou nakonec důkazy ospravedlňující a naopak. A proto je možné konečné hodnocení důkazů provést až na základě závěrečné klasifikace jich všech. Podle trestního řádu v § 2 odst. 5 mají orgány činné v trestním řízení za povinnost stejně důkladně objasňovat okolnosti svědčící proti i ve prospěch obviněného.

- **Vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti na původní a odvozené**

Původní důkaz pochází z přímého pramene (např. svědka), který událost osobně viděl a může tak podat bezprostřední výpověď. Naopak svědek, který skutečnost slyšel od druhé osoby a pouze ji reprodukuje dál, podává důkaz odvozený. Ten obsahuje méně informací a je zapotřebí prověřovat kvalitu jeho původního pramenu. Pomocí odvozeného důkazu lze zjistit i důkaz původní.

---

¹⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 336.

¹⁶ FENYK, J. In Císařová, D., Fenyk, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 296.

¹⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001, s. 185-188.

Příkladem původního (bezprostředního) důkazu je svědecká výpověď ženy, která sama zloděje viděla z okna. Odvozeným (prostředčním) důkazem je naopak svědecká výpověď muže, kterému jeho žena oznámila skutečnost, že viděla pachatele vloupat se do vozidla, když on sám večer spal.

- **Vztahu k dokazované skutečnosti na přímé a nepřímé**

Rozdíl mezi přímým a nepřímým důkazem je především ten, že přímý důkaz potvrzuje či popírá dokazovanou skutečnost. Nepřímý důkaz ilustruje dokazovanou skutečnost na základě jiné skutečnosti, která s ní nepřímou souvisí. Dokazování pomocí důkazů nepřímých je mnohem náročnější a složitější, než dokazování důkazy přímými.

Příkladem nepřímého důkazu lze uvést svědeckou výpověď osoby, jež sama pachatele spatřila, ale neviděla mu do obličeje. Dalším nepřímým důkazem jsou daktyloskopické stopy na zbrani, které sice dokazují skutečnost, že jej pachatel držel ve své ruce, avšak nelze dokázat, že on sám zbraň použil.

„Nepřímé důkazy, vedoucí sice k důvodnému podezření vůči obviněnému, nevyklučující však reálnou možnost, že pachatelem mohla být též jiná osoba, nejsou dostatečným podkladem pro uznání viny obviněného.“¹⁸

2.7 Důkazní prostředek

„Důkazní prostředek je trestněprocesní formou poznávání.“¹⁹

Lze jej definovat jako zdroj, ze kterého orgán činný v trestním řízení získává důkazy. Pomocí důkazních prostředků tyto orgány v trestním řízení získávají potřebné poznatky. O důkazních prostředcích pojednává trestní řád v § 89 odst. 2. Z důkazních prostředků může soud čerpat důkazy a na jeho základě tak přispět k objasnění věci. Zákon má právo některé důkazní prostředky a jejich použití zakázat. Stane se tak v případě, pokud by provedení důkazu vážně ohrozilo uznané zájmy státu či způsobilo škodu státu. V některých případech jsou důkazní prostředky dokonce nepřípustné. A to

---

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 310.

¹⁹ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 378.

v případě, že byl tento prostředek získán nezákonným způsobem. Nelze důkazní prostředek zaměnit s důkazem.²⁰

Trestní řád jasně nerozlišuje rozdíl mezi důkazem a důkazním prostředkem. Existuje mezi nimi ale úzká souvislost. Trestní řád jej definuje jako nástroj k získání přímého poznatku o předmětu dokazování. Mezi důkazní prostředky řadíme např. výslech obviněného, svědka, znalce, ohledání osoby nebo věci, čtení listiny atd.²¹

Pro snazší pochopení je důkaz např. má vlastní svědecká výpověď, kdežto důkazní prostředek je výpověď svědka. Důkazem jsou konkrétní informace získané ode mě a ty jsou zaznamenány do důkazního prostředku, tedy svědecké výpovědi.

---

²⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 298-300.

²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1333.

3 KOMPARACE POSTUPU PŘI DOKAZOVÁNÍ Z POHLEDU HISTORICKÉHO

Na samotném začátku vzniku feudálního státu trestní právo záviselo na mravech společnosti. Aplikování těchto zvyků probíhalo zásadně v rámci šlechty a státu. Pachatel byl souzen podle výše svého postavení. Což je značně nespravedlivé. Dá se říci, že spravedlnost měla v rukou bohatší a silnější vrstva společnosti. Některým lidem nezbývalo nic jiného, než se spoléhat na nadpřirozené síly. Možná právě méně četný výskyt právní moci měl za následek rozdílné trestání pachatele podle právě zmiňovaného společenského postavení. O změnu se pokusilo husitské hnutí. Snaha o rovné postavení všech pachatelů dopadla neúspěšně. Nové trestněprávní normy, které již chránily feudální stát, náboženství, právní řád a státní aparát, se začaly používat v době stavovské monarchie. Tato společnost rozlišovala již polehčující a přitěžující okolnosti.²²

- **Období feudálního trestního procesu**

Existence mimosoudního vyřizování trestních záležitostí nebyla nijak výjimečná. Tolerovalo se urovnání sporu dohodou mezi osobou poškozenou a osobou pachatele. Velmi často se jednalo o finanční kompenzaci. Zprvu nebyla diferenciací mezi civilním a trestním právem patrná, zejména co se týkalo podnětu k dokazování a počátku řízení. Podání žaloby, opatření přítomnosti osoby obviněné u soudu, předložení důkazů a řádného ukončení trestního procesu záviselo především na snaze osoby poškozené. Což se časem ukázalo jako neefektivní způsob řízení, které se mnohdy nedovedlo do konce, a zločin nebyl patřičně potrestán. A proto se do dění více zapojila veřejná moc. Poškozený již nemusel sám předvolávat obviněného a svědky. Jeho činnost nahradilo soudní obeslání a se zajištěním důkazů pro soukromé žalobce napomáhaly úřady. Zvláštním způsobem probíhal právě proces dokazování. Soudce využíval svědectví atd., to co známe ze současnosti. Avšak při tzv. důkazní nouzi, využíval soudce zvláštních způsobů k získání důkazů. Jednalo se o nadpřirozené síly, které soudci dají najevo, na čí straně je pravda. Mezi tyto způsoby často patřil např. úder hromu.²³

---

²² SKOBLOVÁ, Jitka. *Trestní oblast: Historie trestního práva* [online]. 2007-07-23 [cit. 2014-01-24]. Dostupné z: <<http://trestni.juristic.cz/30486/clanek/trest2.html>>.

²³ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 19-24.

- **Nástup ordálů**

Z hlediska historie nejsou zachovány přesné prameny. Znamé jsou ale lidové řády Slovanů v naší zemi a to již ve 4. – 8. století. V této době se na soudech konaly různé ordály losem nebo soubojem. Cílem těchto ordálů bylo rozlišit pravdu od lži a vinu či nevinu. Před dřívějším soudem nevypovídala poškozená osoba, nýbrž osoba, která vypovídala proti obviněnému na podkladě soukromých žalob. Velmi oblíbené byly již zmíněné ordály, které přetrvaly téměř do konce 14. století. Následně od nich bylo upuštěno a postupně vymizely jako soudní důkazy. Důležitá v této době byla víra v boha a většina výsledků rozhodnutí byla důsledkem tzv. božího rozhodnutí. Strany trestního řízení používaly přírodní síly nebo se odvolávaly na nadpřirozené mocnosti.²⁴

K zahájení řízení se shromáždila celá šlechta, která kontrolovala výkon soudnictví. Celé řízení probíhalo na základě zásady ústnosti, neboť ne všichni účastníci ovládali dovednost číst a psát. Nebyla proto přijímána písemná svědectví. Výjimkou bylo svědectví osob, které již nebyly naživu. Místní soudy byly převážně odkázány samy na sebe. Pomoc ústředních orgánů byla minimální. To vše mohlo souviset se vznikem existencí ordálů. Ordály se od sebe lišily podle druhu přestupků. Využívalo se studené vody, kdy byl obviněný svázán a následně spuštěn do vody. Provinilec se buď potopil, nebo zůstal plavat na hladině. Záleželo na tom, zda se nešťastník před spuštěním do vody nadechl nebo naopak vydechl. Znam byl také ordál broděním, kdy žalobce, včetně obžalovaného závodili v tom, kdo se z nich jako první dostane na druhý břeh řeky. Ten, který vyhrál, měl „pravdu“. Ordál žhavého železa spočíval v chůzi po několika rozžhavených radlicích nebo přísahou, při které měl obviněný položené prsty na horkém plátu železa. Odlišný byl ordál soudním soubojem. Zahrnoval souboj např. vraha s příbuznými obětí.²⁵

V minulosti soudci spíše pouze sledovali dodržování pravidel, podle kterých se dokazování vedlo. Poté jen shledali výsledek, který byl důsledkem Boží vůle. Nápomocní byli svědci, spíše spolupřísežníci, kteří dosvědčili pouze to, o čem byli přesvědčeni a to bez udání důvodů.²⁶ Dnešní soudce má za úkol autoritativně

---

²⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 367-368.

²⁵ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1. vydání. Praha: Orac, s. r. o., 1995, s. 53-55.

²⁶ MALÝ, Karel a kol. *Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, a. s., 1997, s. 97.

rozhodovat na základě výkonné moci. Vstupuje do sporu dvou stran za účelem nestranného a spravedlivého rozhodnutí.

Mezi další ordály se řadila přísaha. Obžalovaný měl možnost sebe očistit přísahou své nevinu za účasti svých přátel, kteří jeho nevinu dosvědčili za přísných pravidel. Bylo jasně dáno, kterou nohou má obžalovaný vstoupit, na které koleno pokleknout jako první atd. Překnutí se považovalo za ztrátu pře. Ztráta přísahy byla následkem ztráty pře, ale od vlády Karla IV. již nebyl obžalovaný odsouzen k trestu smrti. Byl pouze odsouzen na doživotí. Nakonec církev uznala, že právě ordálový způsob dokazování není příliš spravedlivý a zločinec či vrah se může lehce ospravedlnit. Od roku 1343 tak ordály pomalu zanikly jako soudní důkazy.²⁷

- **Využívání tortury**

Novým způsobem dokazování bylo využití tortury, která byla typická ve feudálním procesu. Trestní řízení se odloučilo od procesu civilního. Rozdíl spočíval v řízení před soudem městským a soudem zemským. Použití tortury akceptoval pouze soud městský. Tortura se vyznačovala tím, že proti obviněnému bylo použito násilí s cílem jeho přiznání. Oběti tortury byly nejčastěji nataženy na žebřík nebo skřípec. Výsledek tortury byl označován jako korunní důkaz, který měl rozhodující charakter a tortura tak mohla nahradit svědectví. Dokazování však probíhalo i jinými způsoby jako je například čestné prohlášení svědků, ohledání na místě, znalci a písemnosti. Nástup feudálního absolutismu zaznamenal změnu v obžalovacím procesu a to nahrazení ústního procesu písemným. Důkazy tak byly v písemné podobě a soudci vydávali svá rozhodnutí na základě písemného záznamu o výslechu obžalovaného.²⁸

Nedostatek důkazních možností vedl ke zveličování významu výslechu, především výslechu obžalovaného. Středověká inkviziční právní teorie a praxe přispěla k povýšení přiznání obviněného na „korunní důkaz“, kdy přiznání obviněného bylo dosaženo právě mučením. Zefektivnění procesu dokazování došlo až v 19. století, kdy vědecké poznatky a metody zpřístupnily důkazní informaci, která byla zašifrovaná ve věcných důkazech. To přispělo ke vzniku nových důkazních prostředků.²⁹

---

²⁷ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1. vydání. Praha: Orac, s. r. o., 1995, s. 56-57.

²⁸ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 368-370.

²⁹ KOVÁČOVÁ, Tímea et al. *Kriminalistika: Všeobecná teória kriminalistiky a kriminalistická technika*. Bratislava, 2005, s. 6.

- **Theresiana**

Zákoník *Constitutio criminalis Theresiana* ze dne 31. prosince 1768 se zabývá formální důkazní teorií. Obsahuje závazné pokyny pro soudce při postupování a posuzování písemných dokladů a dalších důkazů. Např. k svědectví nevinny bylo zapotřebí alespoň dvou svědků již způsobilých k právním úkonům. Obžalovaný byl vinným do doby, než přesvědčil soud o své nevině. V *Theresianě* se stále objevovala tortura jako korunní důkaz, avšak její způsob výkonu byl značně upraven. Tortura byla povolena pouze u závažných zločinů trestaných smrtí. V roce 1776 tortura zcela vymizela jako důkazní prostředek a její používání bylo zakázáno. Namísto toho byly upřednostňovány tělesné tresty za neposlušnost či odmítání vypovídat. V předpisech, které vydal Josef II., je konsolidován inkviziční proces jako tajné a písemné řízení.³⁰

Tereziánský zákoník obsahoval stále ještě nedostatky z feudálního pojetí trestního práva. Mezi nejzávažnější byly podle Tereziány považovány delikty proti Bohu, náboženství, státu. Nižší stupeň závažnosti obsahovaly delikty proti soukromým osobám a jejich zájmům. Potrestání pachatele byla spíše msta. Na Tereziánu navazoval obecný soudní řád kriminální Josefa II. z roku 1788. Tento osvícenský Všeobecný zákoník o zločinech a trestech přispěl novým směrem, který byl ovlivněn osvícenskou filozofií. Byla zde snaha převychovat pachatele. Lišil se především tím, že nepřipouštěl mučení a tresty smrti byly výjimečné. Ale zachovaly se kruté tělesné tresty. Pokud obžalovaný umíněně lhal, byl považován za neposlušného a nevyhnul se tak již zmiňovanému tělesnému trestu. Mezi tyto tresty mohl patřit výprask, spoutání, nebo mu mohlo být odepřeno lůžko. Následujícím zákonem byl Trestní zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803, který byl rozdělen na dvě části: zločiny a přestupky. Mohli jsme v něm nalézt trestní právo hmotné i procesní. Od inkvizičních zákonů se příliš nelišil.³¹

- **Revoluce 1848**

Velká změna nastala až v květnu roku 1848, kdy zcela zanikly tresty za neposlušnost. O dva roky později byl vydán nový procesní řád, který obsahoval zásadu volného hodnocení důkazů a zásadu obžalovací. Dále se vyznačoval zásadou ústnosti

---

³⁰ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 370-371.

³¹ SKOBLOVÁ, Jitka. *Trestní oblast: Historie trestního práva* [online]. 2007-07-23 [cit. 2014-01-24]. Dostupné z: <<http://trestni.juristic.cz/30486/clanek/trest2.html>>.

a veřejnosti. Poprvé se zde objevil institut státního zástupce a soudní řízení za účasti poroty. Bohužel tento trestní řád z roku 1850, zpracovaný Wirthem, neměl dlouhého trvání. O pět let později v roce 1853 se procesní řád opět uchýlil k zavedení inkvizičního charakteru.³²

- **Vyrovnání 1867**

V roce 1867 Dr. Julius Glaser, tehdejší ministr spravedlnosti, zavedl nový trestní řád č. 119/1873 ř. z., který se navrátíl k principům procesního řádu z roku 1850. Jeho součástí bylo i znovuzavedení ústnosti, veřejnost jednání, obžalovacího procesu a volného hodnocení důkazů. Dále se přiklonil zpět k porotním soudům.³³

Došlo k vylepšení a doplnění volného hodnocení důkazů na těchto již zmíněných porotních soudech. Jeho platnost trvala až do roku 1950. Lze tedy říci, že byl zdařilým zákonodárným dílem, které sice prošlo několika změnami, ale měl dlouhou životnost. Upravil výslech svědků včetně obviněného a znalců, znalecký posudek, ohledání osoby nebo věci, přísahu svědků, listinné důkazy a zproštění povinnosti svědčit. Součástí byla i úprava rekognice a konfrontace. Obviněný nebyl nucen k okamžitému doznání pomocí hrozby nebo donucení. Soudce měl nadále povinnost prověřit skutkovou podstatu.³⁴

- **České trestní řízení v 19. století**

V Čechách, na Moravě a ve Slezsku stále platil trestní řád č. 119/1873 ř. z. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platil uherský trestní řád z roku 1896. Plánovaným cílem bylo vytvoření jednotného trestního řádu, který by platil pro celou Československou republiku. Vypadalo to nadějně, avšak proběhly pouze některé novely trestního řádu. Změna přišla až s rokem 1931, kdy přišel v platnost zákon č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží. Tento zákon zahrnoval hmotné, procesní a penitenciární práva mládeže, tzv. speciální péče o mladistvé vězně ve výkonu trestu. V dobách okupace nacistickým Německem v tzv. Protektorátu Čechy a Morava došlo k vyjmutí německých obyvatel z platných právních předpisů. Tito němečtí občané byli prohlášeni za občany Německé říše a podléhali tak německým zákonům a německému soudnictví. Jak už to bývá, nic není jednoduché, a proto pokud ostatní občané tohoto protektorátu konali napříč zájmům říše, mohli být souzeni podle německého práva

³² MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1.vydání. Praha: Orac, s. r. o., 1995, s. 189-190.

³³ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1.vydání. Praha: Orac, s. r. o., 1995, s. 190.

³⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 371-372.

německými soudy. Nejvíce ohroženi byli židé a to zejména mimosoudním terorem konanými policejními a vojenskými prostředky na území koncentračních táborů. Tito lidé byli nevinní, avšak i přesto se jim nevyhnula smrt a mučení. Důvodem byly pochopitelně rasové a politické rozdíly.³⁵

- **České trestní řízení v letech 1945 - 1948**

V roce 1945 po II. světové válce, kdy Československá republika byla osvobozena, vstoupil znovu v platnost právní stav, který platil do roku 1938. Jednalo se o již zmíněný trestní řád z roku 1873 č. 119. ř. z., platný v Čechách a na Moravě. Po okupaci Německem a následném osvobození vznikla potřeba potrestat ty hrozné nacistické zločiny. V tom měly být nápomocné zvláštní předpisy a normy. Jako je například dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Později převzali moc komunisté a tím došlo i k velkým změnám trestněprocesních předpisů. Vytvořili nové složení soudnictví a konec nezávislosti soudů.³⁶

- **České trestní řízení v druhé polovině 20. století**

Výsledkem snažení se skutečně stal nový trestní řád a to řád č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním. Tento řád je mnohem stručnější, než zákon předchozí. Největší váhu mělo přípravné řízení, které řídila především policie. Role obhájce byla výrazně oslabena a práva osoby obviněné omezena. Takto trestní řád pokročil ve vývoji trestního práva po teoretické stránce, avšak v praxi měl od demokracie daleko a některá ustanovení zůstala pouze na papíře. A proto byla nutnost přijmout nový trestní řád č. 64/1956 Sb. Ten znamenal krok vpřed, neboť přinesl mnoho důležitých změn. Zesílil dozor prokurátora nad přípravným řízením, rozšířil práva obhajoby a zavedl zákonné lhůty pro trvání vazby a vyšetřování.³⁷

Jednou ze změn a pokrokem nového trestního řádu z roku 1956 byla všeobecná povinnost svědka svědčit. Na rozdíl od předchozího trestního řádu tento řád uváděl konkrétní skutečnosti, o kterých byl svědek povinen vypovídat. Jednalo se o informace, týkající se trestného činu, o pachateli a okolnostech důležitých pro trestní řízení.

---

³⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 27-28.

³⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 28-29.

³⁷ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 30.

Zákonné vynucení svědecké povinnosti svědčit, konkrétně povinnost vypovídat jako svědek, bylo nově možné uložením pořádkové pokuty. Jinou povinnost svědka, povinnost dostavit se, si orgány činné v trestním řízení zabezpečily předvedením nebo předvoláním.³⁸

- **Současná trestněprávní úprava**

Nahrazujícím a současným trestním řádem se stal zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, který byl mnohokrát novelizován až po současnou podobu. Nevzbudil ale kladný ohlas a vyvolal spíše kritiku. Možným důvodem neúspěchu byl nejspíš ten, že jeho vznik podmiňoval časový nátlak. Důležité reformní změny proběhly díky několika novelám. Jednou z nich je i novela zák. č. 265/2001 Sb., která se zapříčinila o zreformování přípravného řízení. Zejména co se týče omezení rozsahu procesního dokazování včetně jednoduššího podchycení nasbíraných informací. Dále byly do trestního řádu začleněny i operativně pátrací prostředky, které za splnění zákonných podmínek mohou posloužit také jako důkaz. Proběhlo posílení protikladných rysů dokazování a procesním stranám umožněno více vyhledávat a provádět důkazy. Trestní řád se rozšířil nově i o důkazní prostředky jako je konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě. Podstatnou změnou prošlo i znalecké dokazování.³⁹

---

³⁸ POLÁK, Peter. *Svedok v trestnom konaní*. 1. vydání. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2011, s. 63-64.

³⁹ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 30-32.

4 ZÁKLADNÍ ZÁSADY DŮKAZNÍHO PRÁVA

Jsou nedílnou součástí trestního řízení pro splnění úkolů tohoto řízení a dodržování zákona. Bez těchto zásad lze jen těžko porozumět ustanovením trestního řádu. Pomáhají aplikovat výklad trestního řádu v praxi a podílí se na ochraně práv a zájmů občanů, obzvláště osob, proti kterým je trestní řízení vedeno. Vyjadřují podstatu trestního řízení a jejich uplatnění najdeme ve všech stádiích trestního řízení, nikoli však ve stejné míře. Každé stadium je specifické, a proto nelze použít např. zásadu veřejnosti v přípravném řízení. Základních zásad trestního řízení existuje několik, ale zabývat se budu základními zásadami dokazování. Mezi ně patří především zásada vyhledávací, zásada presumpce neviny, zásada volného hodnocení důkazů, zásada ústnosti, zásada bezprostřednosti, zásada zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný k rozhodnutí a zásada přiměřenosti (zdrženlivosti).⁴⁰

4.1 Zásada vyhledávací

„Konkretizuje zásadu oficiality pro důkazní řízení. Obecně je vymezována jako úřední povinnost orgánů činných v trestním řízení z vlastní iniciativy vyhledávat a provádět důkazy tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Ani doznání obviněného je nezavazuje povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu.“⁴¹

Tato zásada je obsažena v § 2 odst. 5 trestního řádu a je platná pro všechny orgány činné v trestním řízení a pomocí ní zjišťují materiální (objektivní) pravdu. Opatřit a vyhledávat důkazy mohou i osoby poškozené či osoby obviněné. Soud dohlíží nad tím, aby veškeré potřebné skutečnosti byly vyhledány a důkazy o všech důležitých skutečnostech byly provedeny. V případě pochybností na straně soudu o pravdivosti nebo správnosti skutečností je jeho povinností na základě materiální (objektivní) pravdy, vyhledat si vhodné důkazy, aby mohl spravedlivě rozhodnout. Stane se tak i v případě, že strany obžaloby a obhajoby neposkytnou potřebné důkazy pro rozhodnutí. Zásada vyhledávací má své místo i v přípravném řízení. Zde orgány činné

---

⁴⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 57.

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 36.

v trestním řízení prověřují okolnosti jak svědčící ve prospěch tak i neprospěch obviněné osoby.⁴²

Zásada vyhledávací úzce souvisí se zásadou oficiality. Orgány činné v trestním řízení vyhledávají a provádějí důkazy na základě své iniciativy s cílem objasnění skutku. Využívají tak nestranného způsobu usilování o objektivní poznání skutečnosti.⁴³

4.2 Zásada presumpce nevinny

Tato zásada vychází z nutnosti dokázat vinu obviněnému. Obviněný nemá povinnost dokazovat svou nevinu, nýbrž je to jeho právo. Nelze vinit obviněného na základě falešné výpovědi nebo na jejím odepření. Vinit jej nemůžeme ani v případě, že neposkytl žádné důkazy o své nevině či vyvrátil určité skutečnosti.⁴⁴

Trestní řád pojednává o zásadě presumpce nevinny v § 2 odst. 2.: „Každá fyzická i právnická osoba, proti níž je vedeno trestní řízení, je považována za nevinnou, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla její vina vyslovena. Presumpce nevinny vyjadřuje objektivní právní situaci z hlediska zákona. Vyjadřuje požadavek, aby vina obviněného, resp. obžalovaného, byla úplně a nepochybně prokázána.“⁴⁵

Každá osoba je považována za řádnou, pokud není uvedeno v opak, tzv. *presumptio boni viri* – tj. presumpce řádného člověka. Zásada presumpce nevinny úzce souvisí se zásadou materiální pravdy a to tak, že realizuje její použití. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost prokázat obviněnému vinu, avšak nejsou-li dostatečné důkazy o jeho vině, musí tyto orgány obviněného viny zprostit. Neprávem nebo z důvodu nedostatku důkazů má osoba dále právo na odškodnění. V tom případě je soud povinný uhradit veškeré náklady vzniklé obhajobou, pokud osoba obviněná měla zvoleného obhájce. Osoba obviněná i již obžalovaná vlastní veškerá svá práva a je o nich řádně poučena orgány trestního řízení. Úkolem soudu je postupovat nestranně a jedině on rozhoduje o meritu věci rozsudkem.⁴⁶

---

⁴² CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001, s. 170-172.

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 318.

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 320.

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

⁴⁶ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 77-78.

„Zůstanou-li po vyčerpání všech dosažitelných důkazů pochybnosti o některé skutkové okolnosti důležité pro zavinění, jmenovitě pro úmysl přivodit následek uvedený v zákoně, je nutno s použitím zásady in dubio pro reo rozhodnout ve prospěch obviněného.“⁴⁷

4.3 Zásada ústnosti

„Je předpokladem, že dokazování v hlavním líčení bude provedeno tak, aby byl zjištěn stav věci. Obviněný má např. možnost se vyjádřit ke každému důkazu ihned po jeho provedení.“⁴⁸

Zásada ústnosti je obsažena v § 2 odst. 11 trestního řádu. V současné době jsou trestní procesy na této zásadě založené. Řídí se pravidlem „quod non est in foro, non est in mundo“. V našem rodném jazyce lze říct, že co soud nevidí nebo nemá ve spisech, jako by nebylo. S touto zásadou se setkáme převážně u hlavního líčení, kde soud rozhoduje právě pomocí důkazů, které byly provedeny ústně včetně ústního jednání stran a všech účastníků procesu. Proto je velmi důležité, aby jednání před soudem bylo ústní a tím se mohla naplnit skutková podstata. Veškeré listiny a důkazy jsou v soudním jednání znova přečteny za účelem provedení veřejného procesu. Osoba obviněná má právo vyjádřit se k provedeným důkazům ústně a pokládat otázky svědkům, kteří jsou vyslýcháni prostřednictvím zástupce či soudu. Ústně se přednáší dále i opravný prostředek při veřejném zasedání, závěrečných návrhů stran včetně jejich vyjádření a to vše v přezkumném řízení.⁴⁹

Soudu je dovoleno číst ústně protokoly o výpovědi obviněných, svědků nebo znalce namísto jejich přímého výslechu. A to za zvláštních podmínek uvedených v § 211 trestního řádu. Zásada ústnosti má své místo i ve zjednodušeném řízení před samosoudcem, kde samosoudce může přečíst úřední záznamy o vysvětlení osob nebo o provedení dalších úkonů. Zásada ústnosti se příliš nepoužívá při neveřejném zasedání.⁵⁰

---

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 307.

⁴⁸ NETT, Alexandr a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 40.

⁴⁹ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 143-144.

⁵⁰ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 142-143.

Právě čl. 96 odst. 2 Ústavy ČR stanovuje, že jednání před soudem je ústní. Rozhodnutí soudu spočívá na základě důkazů provedených ústně. Vyhlášení rozsudku, řízení jednání, styk se stranami a jiná rozhodnutí jsou ústně. A to včetně výpovědi znalců, svědků, obviněného a přečtení důkazních listin. Zásada ústnosti je spjata se zásadou veřejnosti, díky níž je splněn účel veřejného procesu. Zákon toleruje některé výjimky ohledně této zásady a to při výslechu svědků, znalců a obviněného v soudním řízení. Pokud je svědek mladší 15 let, lze přečíst protokol o jeho dřívější výpovědi. Jedná-li se o zjednodušené řízení v hlavním líčení, může přečíst i protokol o výslechu podezřelého.⁵¹

Osoba, proti které je vedeno řízení má ze zásady ústnosti několik práv. A to právo být slyšena a právo vyjádřit se k veškerým důkazům včetně dostatečného času k přípravě na řízení. Dnešní trestní proces se řídí pravidlem „co není před soudem, není na světě“, což se velmi podobá dřívějšímu inkvizičnímu procesu, kdy se kladl důraz především na obsah spisu. „Co nebylo ve spisech, nebylo na světě“. I když zásada ústnosti má v trestním řízení své místo, nelze opomínat písemnosti a písemný styk se stranami, které jsou stále nutností. Tato zásada není spjata pouze s dokazováním, nýbrž nachází uplatnění i mimo důkazní řízení.⁵²

4.4 Zásada bezprostřednosti

Obsažena v § 2 odst. 11 trestního řádu. Zásada bezprostřednosti dbá na to, aby důkazy včetně výslechu svědků a obžalovaného, byly provedeny bezprostředně před soudem a tím tak soud mohl nabýt bezprostředního dojmu z provedeného řízení. Dále klade důraz na čerpání důkazů, které jsou z nejbližšího zdroje. Například povinnost soudu vyslechnout svědka, který událost přímo viděl namísto svědectví z druhé ruky. V hlavním líčení může soud uznat pouze skutečnosti, které byly probrány v hlavním líčení. V případě, že byl svědek vyslechnut v přípravném řízení, musí proběhnout jeho výslech i v hlavním líčení před soudem.⁵³

Určitou výjimkou je zde zjednodušené řízení před samosoudcem, které se koná podle § 314b odst. 1. V něm je možno postupovat podle § 314d odst. 2 (věta druhá). Se

---

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 50-52.

⁵² MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 158-160.

⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 52-53.

souhlasem státního zástupce a obviněného může samosoudce podle tohoto ustanovení (třetí věta) přečíst i úřední záznamy podle § 158 odst. 3 a 5.⁵⁴

Význam pro osobní účast svědka při výslechu spočívá v tom, že soud sleduje i jeho výraz ve tváři, způsob jeho vyjadřování a chování. Tím soud může správně hodnotit provedené důkazy. Důležité je také to, aby hlavní líčení, veřejné i neveřejné zasedání probíhalo za přítomnosti všech členů senátu včetně soudce od začátku jednání až do konce. Pokud tak učinit nelze, je k dispozici soudce náhradní. V neveřejném zasedání se tato zásada bezprostřednosti použije pouze omezeně. Důvodem jsou důkazy osobní povahy, které zde nelze provádět. S touto zásadou je úzce spjat i způsob protokolace především u výpovědi obviněných a svědků. V hlavním líčení a ve veřejném zasedání využívá vyšší soudní protokolující úředník i zvukový záznam.⁵⁵

Tato zásada se plně projevuje například v hlavním líčení. A to tak, že existují určité výjimky ze zásady bezprostřednosti, které toleruje trestní řád. Podle § 314d odst. 2 trestního řádu lze upustit od dokazování skutečností, které byly stranou ve zjednodušeném řízení prohlášeny za nesporné. Další výjimkou je čtení protokolu obsahující výslech osoby před soudem konaný mimo soudní řízení. Zásadní výjimkou je trestní příkaz na základě ustanovení § 314 odst. 1 trestního řádu. Ten je vydán pouze v případě, že je skutkový stav řádně prokázán. Ale soud jej vydává bez projednání věci v hlavním líčení a vychází tak z důkazů obsažených ve spisech. Poslední výjimku ze zásady bezprostřednosti tvoří institut dožádaného orgánu upravený v § 53 a 54 trestního řádu. Důkazy může provádět i soud, který ve věci nemá rozhodující postavení a není místně příslušný. Důvodem je především hospodárnost a rychlost řízení.⁵⁶

4.5 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je popsána v § 2 odst. 6 trestního řádu. Orgány činné v trestním řízení hodnotí závažnost důkazů, zda jsou pravdivé a věrohodné. Při této činnosti posuzují okolnosti konkrétního případu. „*Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy dle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečli-*

---

⁵⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 74.

⁵⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 150-153.

⁵⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 156-157.

vém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.“ Důkazy musí být získány zákonným způsobem, jinak k nim nelze při soudním jednání přihlídnout. Tato zásada vede ke zjištění skutkového stavu věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Orgány činné v trestním řízení nemají žádným předpisem stanovenou míru důkazů. Záleží na osobě, která důkazy hodnotí a jaké má zkušenosti.⁵⁷

V minulosti byla opakem zákonná teorie průvodní. Rozlišovaly se teorie dvě a to negativní nebo pozitivní. V průvodní teorii negativní neměl soudce právo uzavřít věc jako dokázanou, pokud neměl k dispozici alespoň nejmenší množství důkazů. Opakem je teorie pozitivní, kde stačila určitá míra důkazů k prokázání skutečnosti. Zásada volného hodnocení důkazu neznamená, že by soud měl právo si z možných důkazů vybírat, který použije a který nikoliv. Orgány činné v trestním řízení musí objektivně a všestranně hodnotit všechny získané důkazy. Na závěr tyto orgány svá rozhodnutí řádně odůvodní. Odůvodnění musí obsahovat konkrétní důkazy, dále úvahy, kterými se soud řídil při hodnocení provedených důkazů a důkazy, které byly hlavní pro zjištění skutku.⁵⁸

4.6 Zásada zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný k rozhodnutí

Tato zásada, dříve známa pod pojmem zásada materiální pravdy, je ukotvena v § 2 odst. 5 trestního řádu. Klade důraz na zjištění skutkového stavu na základě získaných skutečností a podkladů, které odpovídají realitě. Okolnosti musí být hodnověrné, bez důvodných pochybností a pravdivé.⁵⁹

Novela trestního řádu z roku 1993 vyjádřila v nové dikci zásadu objektivní pravdy a zásadu vyhledávací. I po úpravě textu zákona platí zásada, že orgány činné v trestním řízení mohou opírat svá rozhodnutí jenom o okolnosti zjištěné ve shodě se skutečností. Zjišťuje se skutek, který je předmětem řízení, ve všech okolnostech majících význam pro rozhodnutí. (tzv. objektivní pravda). Srov. též § 5 odst. 1 trestního

---

⁵⁷ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 162-163.

⁵⁸ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 336.

⁵⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 81.

řádu, který zavazuje soudce rozhodovat pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem.⁶⁰

Pokud soud či obviněný dojde k závěru, že jsou pro ně některé skutečnosti nesporné, může samosoudce ukončit jejich dokazování. Lze tak učinit při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení. Soudu pak postačí pouze souhlas hlavních procesních stran. Není hlavní dokazovat úplnou pravdu veškerými možnými prostředky, ale skutkový stav věci, o kterém nemáme důvodné pochybnosti.⁶¹

---

⁶⁰ JELÍNEK, Jirí a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 305.

⁶¹ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 179.

5 ROZDĚLENÍ DRUHŮ DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ

Používané důkazní prostředky jsou obsaženy v trestním řádu a to konkrétně v § 89 odst. 2. Veškeré důkazní prostředky mají společný cíl a to objasnění skutkových okolností.

5.1 Ohledání

Ohledání souvisí s jednou ze zásad a tou je zásada bezprostřednosti. Díky ohledání tato zásada nachází uplatnění, neboť orgány činné v trestním řízení bezprostředně prošetřují skutečnosti, které jsou zásadní pro trestní řízení. Následně se z těchto skutečností stávají důkazy. Orgán činný v trestním řízení má za úkol předmět ohledání řádně zajistit. Dále provádí dle potřeby domovní prohlídku i prohlídku pozemku a dalších prostorů. Avšak podle zákonných podmínek uvedených v § 82 odst. 1 trestního řádu: *„Domovní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostora sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydli) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.“*, odst. 3: *„Osobní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že někdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení.“* a odst. 4: *„U osoby zadržené a u osoby, která byla zatčena nebo která se bere do vazby, lze vykonat osobní prohlídku též tehdy, je-li důvodné podezření, že má u sebe zbraň nebo jinou věc, jíž by mohla ohrozit život nebo zdraví vlastní nebo cizí.“*⁶²

Ohledání se zpravidla provádí ihned po oznámení případu. Zajišťují se stopy a následuje jejich předání do laboratoře, kde je zkoumá znalec. Pokud je ohledání zvláště závažné a složité, je možnost přibrat znalce. Ohledání se dá jen velmi zřídka provádět znovu, proto je důležité, aby bylo prvně provedené přesně a podrobně. Mezitím se totiž stopy mohou znehodnotit.⁶³

Pro zápis o ohledání slouží speciální protokol včetně fotografií, pomůcek atd. k němu přiložených. Provádí se nejen ohledání věci, ale i prohlídka těla, pitva mrtvoly či její exhumace a vyšetření psychického stavu. Důležité stopy lze najít i právě na těle obviněného, poškozeného nebo svědka, ale nesmí se ohrozit práva těchto osob. Prohlídku těla může provádět pouze osoba stejného pohlaví, nejedná-li se o lékaře. Vyjmutí těla z hrobu, tzv. exhumace se provádí na základě nařízení předsedy senátu.

⁶² JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996, s. 390.

⁶³ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454-455.

V přípravném řízení exhumaci nařídí státní zástupce. Zda příčinou smrti byl trestní čin či nikoli, odhalí právě i exhumace mrtvého těla. Pokud je nutno provést vyšetření duševního stavu, nesmí trvat déle jak dva měsíce. Tato lhůta je stanovena zákonem a lze ji prodloužit maximálně o jeden měsíc se souhlasem soudce. Provádí jej kvalifikovaný znalec se znalostmi v oboru.⁶⁴

Ohledáním osoby nebo věci podle § 113 a § 114 odst. 1. trestního řádu znamená, že orgán činný v trestním řízení přímo pozoruje a následně vyvozuje vlastnosti ohledávané osoby nebo věci. Jedná se např. o poranění nebo poškození věci. Dále tento orgán nabývá poznatků o vlastnostech vyslychaných osob (obviněného, svědka, znalce), které podávají informace, jež mohou být předmětem důkazu. Orgán činný v trestním řízení má možnost zachytit zprávu o předmětu důkazu na věcech – čtením obsahu písemné zprávy, přehrání zvukového záznamu nebo promítnutím filmu atd.⁶⁵

5.2 Znalci a znalecký posudek

Přibrání znalce je ukotveno v § 105 - § 111 trestního řádu a patří mezi důkazní prostředky. Znalec je osoba, která vlastní potřebnou kvalifikaci a znalosti v daném oboru. Orgán činný v trestním řízení znalce usnesením pověří, aby objasnil potřebné skutečnosti na základě jeho odborného posudku. A to pouze v případě, nestačí-li odborné vyjádření. Osoba obviněná je o přibrání znalce informována. V soudním řízení je vyrozuměn také státní zástupce. Znalec musí být nestranný a nezaujatý k posuzované záležitosti. Podle § 105 odst. 5 trestního řádu může orgán činný v trestním řízení požádat o odborné vyjádření i fyzickou nebo právnickou osobu s odbornými předpoklady k tomuto výkonu. V některých složitějších případech, kde objasnění skutečnosti hraje důležitou roli, lze přibrat znalce dva. Dva znalci jsou povinností, jedná-li se o prohlídku či pitvu mrtvol. Patří mezi ně lékařská zpráva o zdravotním stavu, délka léčení nebo charakteristika zranění. Pokud má lékařská zpráva nahradit posudek znalců, musí zpráva zahrnovat vše potřebné pro závěrečné rozhodnutí. V případě, že odborná vyjádření jsou v rozporu a informace o zranění se liší a je zde

---

⁶⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 360-365.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 315.

předpoklad, že bude obtížné věc objasnit, je zapotřebí znaleckého posudku. Znamená to, že z hlediska právní úpravy má přednost odborný posudek před znaleckým.⁶⁶

Odborný posudek slouží jako listinný důkaz, ale úzce souvisí a podobá se znaleckému posudku. Avšak odborné posouzení není samostatným důkazním prostředkem. Znaleckého posudku není třeba v jednoduchých případech, kde právě postačí odborné vyjádření, o kterém z hlediska správnosti nepochybujeme. Uvádí tak novela trestního řádu zákona č. 265/2001 Sb. Podmínky pro vyžádání odborného vyjádření trestní řád přímo nestanovuje.

Osoba, která poskytla odborné vyjádření (lékař a lékařská zpráva), by patrně neměla být následně zpracovatelem znaleckého posudku v téže věci, neboť by mohla závěry posudku z různých důvodů vědomě podřizovat obsahu odborného vyjádření.⁶⁷

Není vyloučeno, že se znalec na základě předvolání nedostaví. V takovém případě mu bude uložena pořádková pokuta. O tom je předem znalec náležitě poučen. Je tedy jeho povinností oznámit včas orgánům činným v trestním řízení důvody své nepřítomnosti nebo důvody, které mu brání vystupovat ve věci jako znalec. Znalecký posudek prochází několika fázemi. Je třeba posudek připravit, následně jej vypracovat a na závěr znalce u soudu vyslechnout. Posudek bývá nejčastěji formou písemného dokumentu. Takto zpracovaná listina je v přípravném řízení doručena straně obhajoby. Následně znalec svůj znalecký posudek u soudu potvrdí nebo nadiktuje do protokolu. Výslech znalce v hlavním líčení je zvláště důležitý pro důkazní řízení, má-li hodnotu hlavního důkazu.⁶⁸

Znalecký posudek se skládá:⁶⁹

- a) z nálezů, obsahujícího popis zkoumaného materiálu, resp. jevu, a souhrn důkazního materiálu a skutečností, k nimž znalec přihlížel,
- b) z vlastního posudku (závěru s odpověďmi na otázky, pokud byly položeny) s odůvodněním, ve kterém znalec uvede a zhodnotí

⁶⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 648-652.

⁶⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 350-351.

⁶⁸ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 260-264.

⁶⁹ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 450.

skutečnosti, které jej k závěru vedly, přičemž popíše i postup, jímž k závěru dospěl; z odůvodnění tedy musí logicky vyplývat závěr posudku,

- c) ze znalecké doložky, kterou znalec v písemném posudku připojí na závěr znaleckého posudku a v ústním posudku ji ústně sdělí do protokolu sepsaného orgánem činným v trestním řízení.

5.3 Výpověď svědka

Svědek je nejdůležitější osobou pro trestní řízení. Už jen proto, že se jeho role nedá nahradit. Jde o osobu, která událost sledovala a vnímala jej svými smysly. Jak uvádí § 97 trestního řádu: „*Každý je povinen na předvolání se dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známé o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.*“⁷⁰ Pokud tak svědek neučiní a na předvolání se nedostaví, lze mu uložit pořádkovou pokutu. V horším případě bude svědek předveden nebo dokonce i trestně stíhán. Neboť právě jeho výpověď může mít zásadní vliv na dokazování v trestním řízení. Svědkem nemusí být pouze osoba, která skutečnost bezprostředně viděla. Může jim být i ten, kdo šel náhodně kolem či byl dokonce obětí. Je třeba, aby se s výpovědí svědka dalo dále pracovat i v následujících trestních řízeních a zároveň tak byly dodrženy všechny kompetence obhajoby.⁷¹

Rozdíl mezi výpovědí svědka a znaleckým posudkem je v tom, že znalec nabyt znalosti o těch konkrétních skutečnostech ohledáním a studiem spisů. Avšak svědek nabyt tyto skutečnosti mimo souvislost s trestním řízením. Znalce tedy můžeme nahradit. Ještě před tím, než začne samotný výslech svědka, vzniká potřeba prověřit, zda je tato osoba schopná vypovídat a správně vnímat. Jedná se o osoby, které nejsou trestně odpovědné (osoby mladší 15 let), nebo mají fyzickou či psychickou vadu. Svědek má ze zákona několik práv, ale i povinností. Mezi základní a již zmíněnou, patří povinnost vypovídat. Zároveň má svědek právo výpověď odepřít podle § 100 trestního řádu: „*Právo odepřít výpověď jako svědek má příbuzný obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh; jestliže je obviněných více a svědek je v uvedeném poměru jen k některému z nich, má právo odepřít výpověď*“

⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 636.

⁷¹ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 243.

stran jiných obviněných jen tehdy, nelze-li odloučit výpověď, která se jich týká, od výpovědi týkající se obviněného, k němuž je svědek v tomto poměru.“ nebo „*jestliže by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli..., jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní.*“⁷²

Další základní povinností svědka je spolupracovat a to tak, že se podrobí vyšetření svého duševního stavu. V případě potřeby povinně podstoupí konfrontaci a rekognici. Svědek nemusí být osoba české národnosti, a proto vlastní právo vypovídat ve svém rodném jazyce za přítomnosti tlumočníka. Hrozí-li svědkovi nebezpečí, má právo na poskytnutí ochrany ze zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením. Dále právo na náhradu nutných nákladů, tzv. svědečné.⁷³

Je nepřípustné, aby svědkem byla osoba, která je současně ve výkonu policejního orgánu, státního zástupce, předsedícího či soudce. Hrozilo by tak, že trestní řízení bude podjaté a rozhodnutí nestranné. Jako svědek může být však vyslýchán poškozený. Novela trestního řádu zákona č. 265/2001 Sb. uvádí neslučitelnost obhájce se svědkem po celou dobu trestního řízení. Obhájce tak nemůže být vyslýchán jako svědek. Dále nemůže být svědkem osoba obviněná. Lze vyslechnout osobu dříve spoluobviněnou, proti níž bylo trestní stíhání pravomocně zastaveno nebo skončeno zprošťujícím nebo odsuzujícím rozsudkem. Do doby, kdy se vede společné trestní stíhání, nelze spoluobviněného vyslechnout o trestné činnosti jiného spoluobviněného jako svědka. Pouze formou výpovědi obviněného.⁷⁴

5.3.1 Provádění výslechu svědka

Ještě, než začne samotný výslech svědka, řídí se orgán činný v trestním řízení opatřením podle § 101 odst. 1. trestního řádu. A to tím, že nejprve zjistí jeho totožnost a jeho vztah k obviněnému. Následně svědka poučí o jeho právu odepřít výpověď a jeho povinnosti vypovídat pravdivě. Dále si stanoví cíle, kterých chce dosáhnout pomocí

⁷² JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 639.

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 349-355.

⁷⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 429-430.

výslechu. Důležitá je i příprava otázek, které mají být objasněny. K tomu jsou zapotřebí také informace o osobě svědka. Svědek je už poučen o křivé výpovědi, ale i tak orgány činné v trestním řízení údaje z jeho výpovědi prověří. Jedná-li se o vlastní svědeckou výpověď, vypovídá svědek všechny okolnosti nejdříve sám. Nutné je i zjištění, odkud svědek informace o skutečnostech zásadních pro trestní řízení nabyl, neboť je zde souvislost se zásadou bezprostřednosti. Jiným způsobem se provádí výslech osoby s duševní poruchou nebo osobou nezletilou, kterým se snaží orgány činné v trestním řízení přizpůsobit individuálně vzhledem k jejich vlastnostem. Jako osobu mladší 15 let poučovat o křivé výpovědi, neboť není trestně odpovědná. Výslech takto trestně neodpovědné osoby musí být proveden šetrně a po obsahové stránce vyčerpávajícím způsobem. Aby se zamezilo ovlivňování svědků, provádí se jejich výslech jednotlivě a v nepřítomnosti svědků jiných. Při výslechu svědka může být přítomen pouze obhájce obviněného, který má zároveň právo v přípravném řízení svědkovi klást otázky. Pokládat otázky svědkovi může i obviněný podle § 165 odst. 1, 4 trestního řádu a to v přípravném řízení. V hlavním líčení výslech svědka provádí už jen zásadně strany trestního řízení.⁷⁵

5.4 Výpověď obviněného

Obviněným se stává ten, proti komu bylo zahájeno trestní stíhání a to podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Za výpověď obviněného považujeme tu, kterou složil při výslechu pod dozorem jednoho ze zákonitých orgánů činných v trestním řízení. Tato výpověď má povahu důkazního prostředku a zároveň je i prostředkem obhajoby obviněného. To je třeba brát na vědomí při jejím hodnocení. Právě obviněný je ten, kdo vlastní nejúplnější a nejvěrnější skutečnosti a informace. Jeho výpověď má podstatný význam pro objasnění případu. Nelze však na výpověď obviněného pohlížet vždy jako na dostačující a věrohodnou. I takový to důkazní prostředek musí projít prověrkou a hodnocením. Je známo mnoho případů z praxe, kdy se obviněný dopustil nepravdivého doznání. Věrohodnost této výpovědi musí být prokázána dalšími věrohodnými důkazy. Podrobnému přezkoumání jsou podrobeny i ty výpovědi obviněného, ve kterých viní další jiné osoby.⁷⁶ Přímo tak stanoví trestní řád v § 2 odst. 5 trestního řádu: „*Doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení*

---

⁷⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 435-439.

⁷⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 419-422.

*povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu.*⁷⁷ Z toho je jasné, že jen doznání obviněného k jeho odsouzení nestačí.

Existují dvě možnosti, jak zajistit přítomnost obviněného za účelem jeho výslechu a to předvoláním nebo předvedením. Jak uvádí trestní řád § 90 odst. 1 trestního řádu: „*Nedostaví-li se obviněný, který byl řádně předvolán k výslechu bez dostatečné omluvy, může být předveden; na to a na jiné následky nedostavení (§ 66) musí být v předvolání upozorněn.*“⁷⁸

5.4.1 Provádění výslechu obviněného

Před samotným výslechem je nutné provést kontrolu totožnosti obviněné osoby a jeho osobních dat. Orgán činný v trestním řízení osobě obviněné objasní, z jakého důvodu byl obviněn a nezapomene jej poučit o jeho právech podle § 91. To vše orgán činný v trestním řízení zaznamená do příslušného protokolu. Obviněný totiž nemá povinnost vypovídat. A pokud vypovídá, má právo zvolit si obhájce a učinit tak za jeho přítomnosti. Vyslýchající osoba klade důraz především na provedení výslechu, který by měl být prováděn zejména rozvážně, klidným a cílevědomým způsobem. Takto snáze dosáhnout kompletního a správného pohledu na skutečnosti. Obviněný začíná nejdříve vypovídat sám vše, co ví a až poté mu jsou kladeny vyslýchající otázky. Přičemž platí zákaz jakkoliv obviněného donucovat k výpovědi a doznání. § 92 odst. 2: „*Obviněnému musí být dána možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy.*“⁷⁹ Zakázané jsou i otázky, které by donutily obviněného odpovědět jinak, než sám chtěl a proti své vůli se přiznal k něčemu, co neprovedl.⁸⁰

---

⁷⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 486.

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 632.

⁷⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 634.

⁸⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001, s. 193-197.

Je-li obviněných více, provádí se jejich výslech odděleně. Důvody jsou dva. Snažíme se dosáhnout co nejvíce objektivního výslechu a zabránit ovlivňování výpovědi. Počet osob během výslechu musí být patřičně odůvodněn. Stejně tak jako počet osob u výslechu nebo prostředí může ovlivnit psychický stav obviněného, ba dokonce snížit účinnost daného výslechu a tím znehodnotit tento důkazní prostředek. Výpověď obviněného musí být ústní. Písemná výpověď se nepřipouští. Je mu ale dovoleno napsat si poznámky, do kterých může při výslechu nahlédnout. Ještě před tím, než do nich nahlédne, osoba vyslychající je zkontroluje. Tento fakt musí být zaznamenán v protokole.⁸¹

Ve stadiu soudního řízení po nařízení hlavního líčení je již osoba obžalovaná. Výslech obžalované osoby je obsažen v § 207 trestního řádu. Pokud obžalovaný odmítne dále vypovídat nebo se vyskytnou nejasnosti ohledně jeho předchozí výpovědi a té současné, bude přečten protokol o jeho dřívější výpovědi. Lze tak jednat i v případě, jestliže obžalovaný není u hlavního líčení přítomen. Může nastat i situace, že obviněný záměrně nechce vypovídat v přípravném řízení u soudu, ale až při hlavním líčení, kdy budou provedeny zbylé důkazy. V takové situaci mu musí orgány činné v trestním řízení vyhovět. Nastane-li situace, že obžalovaných je více, § 208 trestního řádu uvádí: „*je-li obžalovaných několik, předseda senátu může učinit opatření, aby obžalovaný byl vyslychán v nepřítomnosti spoluobžalovaných. Obžalovaného však je třeba vždy ještě v průběhu dokazování seznámit s obsahem výpovědi spoluobžalovaných, kteří byli vyslycháni v jeho nepřítomnosti.*“⁸² Z praxe je ale jasné, že jednotliví obžalovaní v hlavním líčení jsou s výpověďmi spoluobžalovaných již seznámeni a důkazní materiál je v hlavních bodech také shromážděn.⁸³

5.5 Věcné a listinné důkazy

Za věcné důkazy jsou považovány ty předměty, které přispějí k odhalení a zjištění trestného činu. Zároveň mohou dovést orgány činné v trestním řízení za jeho pachatelem. Věcnými důkazy podle § 112 trestního řádu jsou:⁸⁴

⁸¹ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 239-241.

⁸² JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 774.

⁸³ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007, s. 241-242.

⁸⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 459.

- „předměty, kterými byl trestný čin spáchán, jsou např. revolver, dýka, jed, videokazeta, CD-rom atd.,
- předměty, na kterých byl trestný čin spáchán, jsou např. vypáčená pokladna, rozbitá cenná starožitná skleněná váza, počítač se softwarem (v něm obsaženým) atd.,
- stopy trestného činu.

Dalšími věcnými důkazy, uvedenými mimo trestní řád, jsou:⁸⁵

- věci pocházející ze zločinu, např. věci dovezené ze zahraničí přes zákaz dovozu, zboží vyrobené v rámci neoprávněného podnikání apod.,
- předměty zhotovené jako vzorky k porovnání zejména s nástroji, zbraněmi nebo se stopami (např. střela získaná při pokusné střelbě z nalezené zbraně k porovnání se střelou nalezenou na místě činu),
- listiny, které nemají význam pro trestní řízení svým obsahem, ale z jiných důvodů (např. srovnávací listiny při zjišťování pravosti rukopisu).

Věcné důkazy jsou důkazem zřídka. Ve většině případů jde spíše o stopu, kdy se provede nutná kriminalistická expertiza a následně se o této činnosti přečte protokol. Naopak listinné důkazy potvrdí nebo vyvrátí trestnou činnost svým obsahem. Písemný důkaz je zaznamenán především na papíře, ale může být i na textilu nebo kamenné desce. Poté už je vedlejší, zda je listina soukromého nebo veřejného typu. Listinný důkaz se během dokazování přečte a strany trestního řízení mají možnost nahlédnutí. Je třeba dbát na to, aby u listiny jako důkazního prostředku byla ověřena pravost. Dále nesmí být porušena. Ověřování se provádí například pomocí expertizy písma. Zkoumán je i obsah a papír. Podle trestního řádu lze považovat za důkazní prostředek listinného typu i protokol o úkonu.⁸⁶

⁸⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 459-460.

⁸⁶ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex publishing, s. r. o., 2005, s. 101.

Za listinný důkaz považujeme:⁸⁷

- listinu soukromou ve formě dopisu,
- listinu veřejnou např. občanský průkaz nebo diplom o ukončení vysoké školy,
- odborná vyjádření (lékařská zpráva),
- posudek znalce o duševním stavu obviněného,
- zprávy o pověsti.

Veřejnými listinami podle správního řádu jsou především ty listiny, které vydal státní orgán nebo soud ve své pravomoci. Vydání tohoto dokumentu má zvlášť předepsaný způsob.

5.6 Zvláštní způsoby dokazování

Jako samostatné důkazní prostředky jsou uvedeny v trestním řádu v § 104a – 104e na základě velké novely provedené zákonem č. 265/2001 Sb. O těchto zvláštních důkazních prostředcích se sepisuje protokol podle § 55 odst. 3 trestního řádu.

Řadíme mezi ně:⁸⁸

- **Konfrontaci** (§ 104a) – v případě, že výpověď svědka či obviněného v relevantních okolnostech není shodná s výpovědí druhé strany (svědek, obviněný, spoluobviněný), může dojít k situaci, kdy budou tyto strany postaveny přímo proti sobě. Podmínkou konfrontace je jejich předchozí výslech, o kterém je již sepsán protokol. Konfrontace není nic jiného než to, že vyslychaná osoba vypoví v přímé řeči druhé osobě své tvrzení o okolnostech tváří v tvář. Její uplatnění se využívá zásadně v řízení před soudem.
- **Rekognici** (§ 104b) – zde se jedná o znovu poznání osob nebo věcí k určení jejich totožnosti. Důležité je, aby byla přítomna ještě další osoba, která na věci není zúčastněna. Rekognice se může

---

⁸⁷ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 459-460.

⁸⁸ JELÍNEK, Jirí. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 645-648.

zúčastnit podezřelý, obviněný nebo svědek a předem se jim věc či osoba poznání nesmí ukázat. Jedná-li se o poznání osoby, je tato osoba poznání postavena mezi alespoň tři jiné osoby. Lze rekognici provést i podle fotografie.

- **Vyšetřovací pokus** (§ 104c) – tento pokus slouží k prověření nebo upřesnění skutečnosti, která byla zjištěna v trestním řízení a to za uměle vytvořených podmínek nebo obměňovaných podmínek. Pomocí tohoto pokusu lze získat i důkazy nové. V přípravném řízení se u vyšetřovacího pokusu také přibírá další na věci nezúčastněná osoba nebo znalec. Cílem není nic jiného než testování, jak situaci nebo jev vnímala ta konkrétní osoba a za jakých podmínek tato situace vznikla.
- **Rekonstrukci** (§ 104d) – trestný čin byl spáchán za určité situace nebo okolnosti. Rekonstrukce má být právě nápomocná tuto situaci či okolnost obnovit a tím i prověřit. Obnoví se tak prvotní podmínky předchozí události nebo situace a to přímo na místě činu, kde ke spáchání trestné činnosti došlo. Pachatel, který již v minulosti podal výpověď a byl účastníkem trestného činu, předvádí způsob a průběh této události. Rekonstrukce má tedy stejný cíl jako již zmíněný vyšetřovací pokus. Lze při rekonstrukci tento pokus provést také. Pouze se liší ve způsobu jejich sledování.
- **Prověrku na místě** (§ 104e) – v případě nutnosti doplnění potřebných údajů a informací pro trestní řízení vztahující se k určitému místu. Prověrka na místě se koná za osobní účasti podezřelého, obviněného či svědka. Vyžaduje tak zákon. Srovnává se již provedená výpověď těchto osob se současnou situací na určitém místě. Osoba je vyzvána k popsání trestné činnosti, např.: obviněný nasměruje orgány činné v trestním řízení na místo, kam zakopal oběť. Prověrka na místě je následně zdokumentována pomocí fotografií či videozáznamu.

6 PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

6.1 Dokazování ve fázi prověřování

Prověřováním označujeme fázi v přípravném řízení. Jedná se o postup před zahájením trestního stíhání (§ 158 trestního řádu). Zahrnuje objasnění a prověření skutečností, které důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. O zahájení úkonu trestního řízení se sepíše záznam, který obsahuje skutkové okolnosti. Tento záznam obdrží do 48 hodin od zahájení trestního řízení státní zástupce. Policejní orgán nebo státní zástupce v co nejkratším časovém úseku vyhledá důkazy, sloužící k objasnění všech skutečností potřebných pro posouzení věci včetně pachatele a nároku na náhradu škody. Úkolem těchto příslušných orgánů je také odhalit příčinu důvodu spáchání trestné činnosti, nebo která umožnila její spáchání. Policejní orgán tak jedná na základě trestního oznámení učiněným jinou osobou nebo podle svých vlastních poznatků. Je potřeba zamezit zničení či padělání důkazů, a proto je přípravné řízení neveřejné.⁸⁹

K objasnění a prověření skutečností je nutné opatřit požadující vysvětlení a stopy trestného činu. Policejní orgán, který je rovněž vázán pokyny státního zástupce, vlastní oprávnění.⁹⁰

- a) *„vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,*
- b) *vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,*
- c) *obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,*
- d) *provádět ohledání věci a místa činu,*
- e) *vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu,*

---

⁸⁹ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex Publishing, s. r. o., 2005, s. 113-114.

⁹⁰ JELÍNEK, Jirí. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 703.

- f) pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, za podmínek stanovených v § 114, snímat daktyloskopické otisky, provádět osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní měření, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu,*
- g) za podmínek stanovených v § 76 zadržet podezřelou osobu,*
- h) za podmínek stanovených v § 78 až 81 činit rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních naznačená,*
- i) způsobem uvedeným v hlavě čtvrté provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.“*

Provedení zkoušky krve nebo odběru biologického materiálu se musí povinně zúčastnit každý, na kom je nezbytné zjistit, zda jsou na jeho těle stopy vedoucí k trestnému činu. Pomocí tohoto odběru se rychleji zjistí, zda se tato osoba pohybovala na místě činu (§ 114).

Podezřelou osobu je možné zadržet ještě před zahájením trestního stíhání a to v naléhavých případech a pouze se souhlasem státního zástupce. Výjimkou je přistižení osoby přímo při provádění trestné činnosti. Takové zadržení lze provést i bez souhlasu státního zástupce (§ 76).

Hlavním účelem přípravného řízení je rozhodnutí, zda bude zahájeno trestní stíhání či nikoli. Právě tento časový úsek slouží ke shromáždění nezbytných podkladů pro rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Potřebnými podklady jsou zejména důkazy, které jsou následně procesně provedeny v následujících trestních stádiích trestního řízení. Důkazy je možné získat pomocí operativně pátracích prostředků: předstíraným převodem, sledováním osob a věcí nebo použitím agenta. Jejich použití jako důkazů je podmíněno takovým získáním, které musí být v souladu s trestním řádem.

6.2 Dokazování ve fázi vyšetřování

Pokud nastane důvodné podezření ze spáchání trestného činu a není důvod odložení věci podle § 159a, zahájí policejní orgán nebo státní zástupce neprodleně trestní stíhání podle § 160. V této fázi se z osoby podezřelé stává osoba obviněná, neboť

jsou zde odůvodněné skutečnosti nasvědčující tomu, že trestný čin spáchala určitá osoba. Policejní orgán tak postupuje podle vlastní iniciativy a vyhledává důkazy bez ohledu, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného. Zahájení trestního stíhání se nazývá vyšetřování a končí podáním obžaloby, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby. V průběhu vyšetřování policejní orgán shromažďuje důkazy. Výsledky vyšetřování pak slouží k posouzení, zda policejní orgán ukončí trestní stíhání nebo bude osoba obviněná postavena před soud. Významem vyšetřování je právě toto rozhodnutí. Policejní orgán zahájí trestní stíhání usnesením. Následně je opis usnesení o zahájení trestního stíhání doručen obviněnému nejpozději počátkem prvního výslechu a do 48 hodin státnímu zástupci a obhájci. Podmínkou pro zahájení trestního stíhání je podnět tzv. pramen, pomocí kterého se policejní orgán či státní zástupce dozví o skutečnostech, jež toto zahájení opravňují.⁹¹

Podnětem pro zahájení trestního stíhání může být například nález mrtvé osoby, na které jsou viditelné známky násilné smrti nebo pohřešování osob. V praxi se tak nejčastěji děje na základě oznámení očitého svědka, že na určitém místě našel mrtvé tělo či jeho část. Dalším příkladem je oznámení záchranné zdravotnické služby, která ošetřuje zraněnou osobu s podezřením na újmu jinou osobou.

V předsoudním stadiu trestního řízení je rozsah dokazování závislý také na příslušné formě přípravného řízení, která se odvíjí od právní kvalifikace skutku. Například co se týče výslechu svědka v přípravném řízení, kde novela z roku 2001 tuto možnost omezila pouze na tyto případy:⁹²

- a) jde o nedokladný nebo neopakovatelný úkon,
- b) jde o výslech osoby mladší 15 let,
- c) jde o výslech osoby s omezenou schopností správně a úplně vnímat, zapamatovat si, reprodukovat,
- d) je dáno podezření, že na svědka by mohl být činěn nátlak,

---

⁹¹ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex Publishing, s. r. o., 2005, s. 120-122.

⁹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 457.

- e) předpokládá se delší doba trvání vyšetřování a z toho vyplývající obava ze ztráty důkazní hodnoty výpovědi svědka (z téhož důvodu je možné vyslechnout i poškozeného, který není svědkem).

Po skončení vyšetřování má za úkol policejní orgán předložit státnímu zástupci spis obsahující návrh na podání obžaloby. A to v případě, že výsledky vyšetřování postačují k jejímu podání. Jeho součástí je i seznam navrhovaných důkazů a zdůvodnění, proč nevyhověl návrhům na provedení důkazů dalších.

6.3 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení

Účelem zkráceného přípravného řízení je urychlení předsoudního stadia a následný rychlý přechod trestní věci do stadia řízení před soudem. Je zaměřené spíše na delikty vyznačující se menší závažností a delikty konající se v řízení prvního stupně okresního soudu (§ 179a TŘ). Procesní dokazování je zde výrazně omezeno, neboť potřebné procesní důkazy lze provést až v řízení před soudem. Dokazování je tedy minimalizováno pouze na neodkladné a neopakovatelné úkony. A proto je méně reálné použití znaleckého posudku, které je náročnější na přípravu a zpracování. Jelikož se jedná o „zkrácené“ přípravné řízení, musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne sdělení podezření ze spáchání trestné činnosti podezřelému. V tomto řízení probíhá dokazování v rámci postupu jako před zahájením trestního stíhání. Důkazy musí plnit především funkci účelnosti. Policejnímu orgánu tak náleží stejná oprávnění jako v přípravném řízení. Avšak co se týče výslechu podezřelého, je vyslýchán jako osoba obviněná ve fázi vyšetřování.⁹³

6.4 Dokazování v předběžném projednání obžaloby

Následuje po ukončené fázi přípravného řízení a je v pravomoci soudu. V předběžném projednání obžaloby se již obžaloba dostala k soudu a je na předsedovi senátu, aby ji podle jejího obsahu a obsahu spisu řádně přezkoumal. Přezkoumání se týká zejména úplnosti důkazního materiálu a oprávněnosti obžaloby na základě spisu. Výsledkem jeho posudku je pak buď předběžné projednání v zasedání senátu, nebo nařízení hlavního líčení. V rozhodnutí mu může být nápomocný i výslech obviněného a obstarání nezbytných vysvětlení. Důvodů k předběžnému projednání obžaloby je hned

---

⁹³ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex Publishing, s. r. o., 2005, s. 133-136.

několik. Především procesní pochybení, které nelze napravit v řízení před soudem. Například pokud byly porušeny procesní předpisy závažným způsobem v přípravném řízení.⁹⁴

Smysl tohoto řízení spočívá v tom, zda jsou zde dostatečné důvody k tomu, abych já jako osoba obviněná byla postavena před soud. Prokáže-li se pochybení, následuje odstranění nedostatků, ke kterým došlo v předchozím stadiu řízení.

6.5 Dokazování v hlavním líčení

Hlavní líčení má rozhodující charakter ze všech stadií trestního řízení, neboť se v něm rozhoduje o meritu věci, tzv. o vině a trestu (§ 196 TR). Účelem hlavního řízení je zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů. V této fázi se na základě nashromážděných důkazů z předchozích řízení stává z osoby obviněné osoba obžalovaná. Přesněji po nařízení hlavního líčení. Předmětem hlavního líčení může být pouze ten skutek, který je v ní uveden. Dokazování v hlavním líčení upravuje trestní řád v § 207 až § 215. Zde probíhá dokazování tak, že se procesně zajištěné a vyhledané důkazy z předchozích stadií hodnotí. Předmětem hodnocení je otázka, zda byl spáchán trestný čin a zda osoba obviněná je pravým pachatelem. Není vyloučeno, že orgány činné v trestním řízení v průběhu hlavního líčení vyhledají další nové důkazy. Po přednesení obžaloby přejde soud k dokazování. Trestní řád přesně upravuje ty skutečnosti, které je potřeba dokazovat a to v § 89 odst. 1. Dokazování provádí zejména základní strany v řízení před soudem a to tak, že tyto strany aktivně spolupracují na provádění důkazů. Obžalovanému tedy vzniká právo vyjádřit se ke každému důkazu.⁹⁵

Stranou obžaloby je státní zástupce. Jeho povinností a snahou je dokazovat vinu obžalovanému. Po přednesení důkazů vyjádří správnost o svém přesvědčení uvedeném v obžalobě. Důvod, proč má být obviněný postaven před soud. Státní zástupce má právo na základě vlastního podnětu vyhledat dosud neprovedené důkazy. Učinit tak lze i na žádost předsedy senátu, který zpravidla všechny důkazy provádí. Dává najevo také okolnosti a důkazy, které svědčí ve prospěch obviněného. Zachovává si tak své nestranné a objektivní vystupování. Obžalovaný vlastní právo hájit se sám a vzniká tak možnost vlastního vyvrácení důkazu obžaloby. Strana obhajoby se naopak snaží

---

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 751-754.

⁹⁵ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex Publishing, s. r. o., 2005, s. 139-143.

o zmírnění nebo vyvrácení tvrzení ze strany státního zástupce. Lze tak učinit podáním svých vlastních důkazů či prokázáním nevěrohodnosti důkazů obžaloby.⁹⁶

Jako první se provádí důkaz výsledkem obžalovaného. Vychází se tak z povinnosti na základě trestního řádu obsažené v § 207. Soud má následně možnost ujasnit si další otázky, na které se bude soustředit, neboť jsou proti sobě takto postavena tvrzení strany obžaloby a obžalovaného. Po provedení každého musí být obžalovaný dotázán, zda se chce k němu vyjádřit. Kromě zásady bezprostřednosti se v hlavním líčení uplatňuje také zásada volného hodnocení důkazů, neboť soud všechny provedené důkazy hodnotí nezávisle na tom, jak byly hodnoceny v předchozím přípravném řízení. Výsledky v hlavním líčení se vyznačují jiným rysem než výsledky v přípravném řízení. V hlavním líčení je znát uběhnutý čas od spáchání činu, dále se zde liší prostředí. Strany mají možnost zasahovat a připravit se na výslech a osoba obžalovaná zná již důkazní situace z předchozích stadií řízení. Jestliže jsou vyčerpány důkazy a strany nemají další důkazní návrhy, nebo nejsou další důkazy akceptovány, prohlásí předseda senátu dokazování za skončené.⁹⁷

---

⁹⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 491-501.

⁹⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 473-477.

7 POŘADÍ VHODNOSTI VYUŽITÍ JEDNOTLIVÝCH DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ

Jednotlivé důkazní prostředky jsou využívány podle určitého druhu trestného činu. Prvním příkladem je vražda.

Vražda

„Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán z trestného činu vraždy dle § 140 trestního zákoníku.⁹⁸

Pokud nalezneme oběť, na které jsou patrné příznaky násilné smrti, pak počátečním úkonem k získání důkazů je ohledání. Ohledání patří mezi neodkladné úkony, které jsou nezbytné pro zajištění důkazů pro rozhodnutí o tom, zda byl spáchán trestný čin a zda jej spáchala konkrétní osoba. Učinit takto lze ještě před samotným zahájením trestního stíhání. Provádí se ohledání místa činu a místa nálezu mrtvé oběti. Dále ohledání části těla na místě nálezu. Ohledání se zbytečně neodkládá, neboť některé stopy důležité k dokazování mohou ztratit na své hodnotě. Policisté se nejdříve zaměří na podlahu, kde mohou zajistit trasologické stopy, které by byly jinak poškozeny. Trasologická stopa objevena na podlaze je především stopa obuvi nebo bosých nohou. Tato stopa může přivést polici k informaci o stavbě chodidla a jeho rozměrech, dále výšce pachatele a i jeho tělesnou hmotnost. Lze říci, že trasologické a daktyloskopické stopy jsou nejvíce nápomocné k určení pachatele trestného činu a následnému dokazování jeho viny. Tedy důležitým důkazem k usvědčení pachatele jsou i daktyloskopické stopy, mezi které se řadí otisky prstů konkrétního pachatele. Lze na místě činu objevit i biologické stopy tvořené krví pachatele. Poté se pátrá po věcných důkazech, které tam zanechal pachatel, nebo které byly použity jako nástroj ke spáchání trestného činu. Jedná se o zbraň, s jejíž pomocí pachatel usmrtil osobu nalezenou na místě činu. Po celou dobu se provádí fotodokumentace všech nalezených předmětů a místa činu.

Podle § 115 odst. 1 trestního řádu musí být uskutečněna pitva mrtvolky na základě soudní lékařské expertizy, pokud vzniklo podezření, že smrt oběti byla způsobena trestným činem. Znalec-lékař provádějící pitvu na základě svých odborných znalostí může přispět k objasnění skutečností v konkrétním případě důležitých pro

---

⁹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 169.

rozhodnutí. Provedenou pitvou může zjistit, kdy nastala smrt a za jakých okolností, tedy příčinu smrti. Můžeme si tak být jisti, zda byl věcný důkaz (zbraň) opravdu použit na oběti trestného činu. Na základě výsledků pitvy je pak vypracován znalecký posudek.

Po dokončení ohledání a získání všech důležitých stop včetně vyjádření znalce je také velmi důležitý výslech svědků. Svědecká výpověď je základním a nejčastějším důkazním prostředkem v trestním řízení. Svědek je dle § 101 trestního řádu poučen o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi. Svědek nejprve souvisle vypoví veškeré skutečnosti, které zná a viděl. Poté mu budou kladeny doplňující otázky. Možné je i provedení rekognice na základě fotografií podezřelých osob.

Na základě shromáždění všech důkazů získaných ohledáním, znaleckým posudkem a výslechem svědků, může orgán činný v trestním řízení vypátrat pachatele trestného činu. Dostatkem důkazů může orgán činný v trestním řízení zahájit trestní stíhání a následné obvinění pachatele ze spáchání vraždy. Dalším použitým důkazním prostředkem je výslech obviněného. Jestliže se obviněný v průběhu výslechu doznal, můžeme toto doznání považovat za věrohodné pouze tehdy, pokud je podloženo dalšími věrohodnými důkazy. Jestliže všechny důkazy svědčí proti osobě obviněné, nic nebrání tomu, aby bylo nařízeno hlavní líčení. Pořadí, ve kterém se určuje provádění důkazů v hlavním líčení, je předseda senátu vázán ustanovením § 207 odst. 1 trestního řádu, že dokazování zde začíná výslechem obžalovaného k obsahu obžaloby, resp. k návrhu na náhradu škody. Následují výslechy svědků nebo spoluobviněných nebo předložení protokolu z přípravného řízení o výslechu svědků nebo spoluobviněných.

Shrnutí možných použitých důkazních prostředků a určení vhodnosti jejich pořadí u trestného činu vraždy:

1. prvotní je ohledání místa činu a místa nálezu mrtvé oběti včetně části těla. Tento důkazní prostředek nám pomůže zajistit důležité trasologické, daktyloskopické, biologické a pachové stopy, které následně poslouží jako důkazy svědčící proti pachateli trestného činu,
2. nález věcných důkazů – zbraní a dalších použitých prostředků k usmrcení oběti,

3. znalecký posudek v podobě pitvy mrtvolý, který obsahuje charakteristiku úmrtí oběti, tedy příčinu smrti a způsob spáchání trestného činu,
4. výslech svědků, jejichž svědecká výpověď může výrazně přispět k objasnění věci, popřípadě rekognice,
5. použití rekonstrukce, tzv. vyšetřovacího experimentu k objasnění objektivní možnosti existence a vztahu k trestní věci, pomocí které lze hodnotit důkazy v trestním řízení,
6. výslech osoby obviněné.

Znásilnění

„Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti,“⁹⁹ bude potrestán odnětím svobody dle § 185 trestního zákoníku.

Osoba poškozená se obrátila na nejbližší útvar Policie ČR s oznámením, že byla znásilněna. Je zřejmé, že pachatel oběť nějakou dobu sledoval. Hlavním podnětem k vyšetřování je výpověď poškozené osoby. Policejní orgán nejprve provede prověrku trestního oznámení tím, že vyhodnotí veškeré informace a prověří oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Oběť trestného činu je podrobena výslechu. Součástí svědecké výpovědi je i pokus o detailní popis pachatele. Po zdařilém popisu pachatele může Policie ČR zahájit pátrání.

Lékař provede také prohlídku oběti, aby zajistil stopy na jejím těle. Ohledáním těla oběti zjistí stopy násilí a stopy vedoucí k tomu, že opravdu došlo k sexuálnímu zneužití. Zajistí dále biologický materiál, např. krevní stopy, obsah vagíny, ejakulát, sliny atd. Součástí ohledání je i prohlídka oděvu, kde rovněž může lékař nalézt vlasy, chlupy a pachové stopy. Z těchto stop lze zjistit i DNA pachatele. Takto lékař vyhotoví odborný posudek, který následně poslouží jako listinný důkaz.

---

⁹⁹ JELÍNEK, Jirí. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 231.

Důležitou roli hraje opět ohledání místa činu. V místě, odkud pachatel pozoroval svou oběť, může policejní orgán najít mnoho stop. Místo činu je známé z výslechu svědka – oběti trestného činu.

Podarí-li se pachatele zadržet a obvinít z trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, následuje jeho výslech. Výslech probíhá nejprve monologem, kdy obviněný vypovídá o svém dosavadním pohlavním životě. Dále o průběhu události, za jakých okolností došlo k pohlavnímu styku. Po vyčerpání monologické části přejde policejní orgán do fáze dialogu, kde od obviněného požaduje vyjádření ke shromážděným stopám a jiným důkazům.¹⁰⁰

Provedení zvláštního důkazního prostředku – konfrontace má smysl až tehdy, pokud je pachatel již obžalovaný, tedy v řízení před soudem. U mravnostní trestné činnosti při konfrontaci většinou dochází k tomu, že obě strany konfrontace trvají na svých výpovědích a tím důkazní význam tohoto úkonu je zpravidla bez významu. Právě proto je konfrontace zpravidla využita až v řízení před soudem, neboť svědek a obviněný jsou zde stavěni tváří v tvář, kde psychologický dopad tohoto úkonu na svědka či obviněného má podstatně větší význam než v přípravném řízení. Rekognice u znásilnění takový úspěch nemá, neboť oběť je zpravidla ještě traumatizována samotným trestným činem a nepříjemné zážitky ze znásilnění by byly tímto vizuálním kontaktem obnoveny.¹⁰¹

Shrnutí možných použitých důkazních prostředků a určení vhodnosti jejich pořadí u trestného činu znásilnění:

1. výslech oznamovatele,
2. prohlídka těla poškozeného,
3. ohledání místa činu,
4. pátrání po pachateli,
5. znalecké posudky,
6. výslech osoby obviněné,

---

¹⁰⁰ PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVAŇA. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Armex publishing, 2007, s. 122.

¹⁰¹ ŠTRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 137.

7. možnost použití rekognice,
8. možné použití konfrontace.

Loupež

„Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci,“¹⁰² dopustí se trestného činu loupeže dle § 173 trestního zákoníku.

Pachatel se dopustil loupeže v kadeřnictví před zavírací dobou. V tento čas byla v objektu ještě kadeřnice, která právě sčítala tržbu. Pachatel k ní přistoupil se slovy: „dej sem prachy, nebo tě zabiju!“ Kadeřnice ve strachu o svůj život vydala pachateli finanční hotovost ve výši zhruba Kč 10 000,-. Poté se osoba pachatele dala na útěk.

Poškozená žena učinila oznámení o loupeži na tísňové lince 158 a operační důstojník vyslal na místo nejbližší hlídku Policie ČR. Hlídka po příjezdu na místo činu našla na místě ženu v šoku, která jí popsala situaci a popis pachatele. Hlídka okamžitě vyrozumí operačního důstojníka a další hlídky. Se základním popisem osoby pachatele se rozebíhá pátrání po pachateli, po tzv. „horké stopě“. Pro psychologickou intervenci ženy je na místo přivolán policejní psycholog. Na místo činu později dorazí také výjezdová skupina SKPV (služba kriminální policie a vyšetřování). V tuto chvíli začíná fáze prověřování.

Jelikož pachatel nebyl zadržen na místě činu nebo v jeho blízkosti, musí policejní orgán vypátrat důkazy. Stěžejním důkazem zde bude svědecká výpověď poškozené ženy a kamerový záznam z kadeřnictví. Pro dopadení pachatele je důležité sestavení identikitu osoby (sestavení přibližné podoby nebo pravděpodobného portréту pachatele). Policisté se pokusí zajistit další svědky, kteří událost sledovali, nebo viděli pachatele utíkat z místa činu. Výslech je zaměřen na objasnění všech okolností trestného činu. Svědkům jsou kladeny otázky, pomocí kterých lze zjistit dobu spáchání loupeže. Dále, jak se na místě činu pachatel objevil, nebo jak se pachatel vzdálil od místa loupeže. Pokud by poškozená žena měla důvodné obavy o své zdraví a život, je možné využít institut krátkodobé ochrany ze strany Policie ČR. Vždy je třeba dokazovat kromě skutečností, kdo byl pachatelem také to, jak byla loupež naplánovaná a připravována.

---

¹⁰² JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 212.

Následuje ohledání místa činu. Ohledáním místa činu může policejní orgán zdokumentovat důležité stopy a jiné soudní důkazy. Ohledání se provádí i po okolí, kde mohl pachatel zanechat stopy obuvi nebo vozidla, kterým odjel z místa činu. K ohledání místa lze přibrat očitěho svědka, který na místě doplní svou výpověď o různé detaily a upozorní na důležité stopy. V kadeřnictví policejní orgán ohledá ztracené předměty a sumu odcizených peněz. Zajistí také daktyloskopické stopy, např. otisky pachatele na dveřích, pokladně atd.¹⁰³

Jelikož je loupež ihned oznámena, lze pachatele pronásledovat po tzv. horké stopě. Tím se rozumí nasazení služebního psa, který vyhledá pachovou stopu. Může tak jít o zásadní věcný důkaz. Při loupežích vzniká také velké množství materiálních stop, mezi které patří hlavně stopy daktyloskopické (tedy otisky). Jako další důkazní prostředek lze tedy použít znalecký posudek. S dostatkem důkazů svědčících proti pachateli lze zahájit trestní stíhání a následně jej obvinít z loupeže. Následným úkonem je výslech obviněného. Jedná se o velmi náročný procesní úkon, neboť tyto osoby mají tendenci zapírat a hájit si svou předem připravenou a promyšlenou obhajobu falešnými alibi. Umí si dobře poradit s policejním orgánem a ztěžovat proces zjišťování skutkového stavu věci. Policejní orgán dále prověřuje alibi osoby obviněné.¹⁰⁴

Policie ČR používá při loupeži jako důkazní prostředek i rekognici. Ve fázi vyšetřování je ztotožňovaným objektem rekognice osoba obviněná či věci, které pocházejí z trestné činnosti. „*Policejní orgán v trestním řízení při provádění rekognice dle § 104b tr. řádu nechá obviněného vytáhnout pořadové číslo, poté jej zařadí do skupiny dalších osob a vyzve svědka, aby označil osobu, se kterou se setkal nebo ji pozoroval při jednání, které je předmětem vyšetřování.*“¹⁰⁵ Rekognice in natura má největší přínos, pokud je provedena ihned po dopadení pachatele a sdělení obvinění. Pokud to okolnosti dovolí, může být obviněný podroben funkčnímu znaku chůze. Svědek má tak větší šanci pachatele poznat podle způsobu jeho útěku z kadeřnictví.

Vyšetřovacím pokusem nebo rekonstrukcí lze v průběhu vyšetřování objasnit či odstranit rozpory mezi důkazy. Podkladem rekonstrukce bývá výpověď oběti a očitých svědků. Proto ji lze provést až po tomto výslechu, nebo v případě doznání na základě

¹⁰³ ŠTRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 72-73.

¹⁰⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVANA. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Armex publishing, 2007, s. 114-115.

¹⁰⁵ BRÁZDA, Jan. Je rekognice "in natura" opakovatelný nebo neopakovatelný úkon?. *Bulletin advokacie* [online]. 2013-10-28 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/je-rekognice-in-natura-opakovatelny-nebo-neopakovatelnny-ukon>>.

výpovědi osoby obviněné. Rekonstrukce a vyšetřovací pokus se osvědčí při vyšetřování zejména vymyšlených a předstíraných loupeží, kdy v reálné situaci nakonec vyjdou najevo rozpory, kterými je založená nepravdivá výpověď.¹⁰⁶

Shrnutí možných použitých důkazních prostředků a určení vhodnosti jejich pořadí u trestného činu loupeže:

1. výslech očitých svědků – zásadní je popis pachatele,
2. ohledání místa činu – ke zjištění odcizených předmětů, důležitých stop atd.,
3. zajištění věcných stop – jako je například pachová stopa a otisky,
4. znalecký posudek – vzhledem k velkému výskytu materiálních stop při loupežích, nebo k vyřešení otázek mechanismu a způsobu vniknutí do objektu,
5. výslech obviněné osoby,
6. použití rekognice, rekonstrukce či vyšetřovacího pokusu.

Krádež vloupáním

„*Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a čin spáchá vloupáním...*“¹⁰⁷, bude potrestán podle § 205 trestního zákoníku.

Operační důstojník na tísňové lince přijme oznámení o vloupání do vozidla. Na místo činu proto vyšle hlídku obvodního oddělení v daném městě. Po příjezdu na místo činu hlídka provede ohledání místa a zjištění škod. Přes operačního důstojníka vyhledá Policie ČR majitele vozu podle registrační značky vozidla. Následně je na místo činu přivolána výjezdová skupina SKPV (služba kriminální policie a vyšetřování), která provede další ohledání místa činu. Nejvíce materiálních stop vzniká právě při krádežích vloupáním. Kriminalistický technik proto zajistí daktyloskopické, biologické, pachové a chemické stopy. Nejčastějším způsobem vloupání do vozidla bývá rozbitím bočního skla automobilu, a proto jsou důležité stopy chemické, zejména sklo. Stopy se dále odesílají na OKTE (odbor kriminalistické techniky a expertiz).

¹⁰⁶ ŠTRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 79-80.

¹⁰⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 258.

Důležitým důkazem bývají daktyloskopické stopy, mezi které se řadí otisky prstů. Na místě činu lze objevit i biologické stopy, pokud se pachatel zranil. Dalším důležitým důkazem mohou být pachové stopy z předmětu (kamene), který pachatel použil k rozbití skla.

Na odboru kriminalistické techniky a expertiz se stopy skla ve formě mikroskopických úlomků porovnávají s úlomky skel zajištěných na oděvu podezřelé osoby. Tyto mikroskopické části skla se takzvaně vytřepávají z daného oděvního svršku. Zásadním úkonem ještě před samotným zajištěním skla je zjištění, zda na něm nezůstaly další jiné stopy (stopy prstů). Podle potřeby lze pak přibrat k jejich zajištění na místě kriminalistického znalce.¹⁰⁸ Kriminalistická expertiza poslouží k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení a k odhalení pachatele. Tento znalecký posudek může výrazně přispět jako další důkaz.

Mezi navazující počáteční úkony při vyšetřování krádeže vloupáním patří i vyžádání potřebných vysvětlení od poškozených osob a svědků. Nejdříve je vyslechnut oznamovatel, který byl patrně očitým svědkem trestného činu. Tím se upřesní čas krádeže, výše škody, a zda je proti někomu podezření. Výši škody lze také určit znaleckým posudkem. Dále se pátrá po pachateli krádeže na základě zjištěných skutečností. Výslech svědků, kteří pachatele při provádění trestného činu krádeže spatřili, poslouží jako další důkazní prostředek. Svědek totiž pachatele může popsat a poznat. Důkazem svědčící proti pachateli poslouží i kamerový záznam městské policie, který sledoval tu konkrétní část města.

Policie ČR spolupracuje s místními zastavárnami a bazary, kde mohou být nalezeny předměty krádeže, jako je např. autorádio. Zde se uplatní použití zvláštního důkazního způsobu – rekognice. Typickým objektem rekognice u krádeží jsou věci pocházející z trestné činnosti. Poznávající osobou je osoba poškozená, která určí věci odcizené z jeho vlastnictví. O této rekognici sepíše orgán činný v trestním řízení protokol, kde je odkaz na znaky, podle kterých poškozená osoba poznala své vlastnictví.¹⁰⁹

Po dopadení pachatele sdělí policejní orgán této osobě obvinění z přečinu krádeže vloupáním. Následnou etapou je výslech obviněného.

---

¹⁰⁸ HLAVÁČEK, Jan a Miroslav PROTIVINSKÝ. *Praktická kriminalistika*. 1. vydání. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 138-140.

¹⁰⁹ ŠTRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 32..

Shrnutí možných použitých důkazních prostředků a určení vhodnosti jejich pořadí u trestného činu znásilnění:

1. ohledání místa činu a zjištění škod,
2. zajištění věcných důkazů,
3. výslech svědků a oznamovatele,
4. využití znaleckého posudku,
5. rekognice odcizených předmětů,
6. výslech obviněného.

ZÁVĚR

Samotné dokazování znamená v trestním právu zásadní skutečnost, která rozhoduje o vině obžalovaného. Na obžalovaného se podle základních zásad a principů pohlíží jako na nevinného, až do pravomocného odsuzujícího rozsudku. Kvalita a rozsah dokazování zpravidla určuje úspěch obžaloby. Policejní orgán a státní zástupce by se měli snažit provést dokazování před soudem tak přesvědčivě, aby soud neměl žádné pochybnosti. Když se u dokazování objeví jakékoliv pochybnosti o vině obžalovaného, postupuje se podle zásady: „In dubio pro reo“, což znamená: „v pochybnostech ve prospěch obžalovaného“. Z hlediska trestního práva má i proces dokazování nezastupitelný význam. Veškerá rozhodnutí, která soud učiní, musí být učiněny na základě platných důkazů. Každý vlastní právo na spravedlivý proces. Nashromážděné důkazy svědčící ve prospěch nebo v neprospěch obžalovaného jsou provedeny bez důvodných pochybností o jejich zákonnosti a správnosti.

Cílem této bakalářské práce bylo popsání a definování jednotlivých důkazních prostředků. Podrobně práce vysvětluje rozdíl mezi důkazem a důkazním prostředkem, přičemž k oběma možnostem uvádí příklady. Zabývá se také určením vhodného pořadí použití důkazních prostředků u jednotlivých trestných činů, a v závěrečné části uvádí použití těchto prostředků na konkrétních příkladech z praxe. Zde jsou patrné odlišnosti jednotlivých příkladů trestných činů, stejně jako využití různých důkazních prostředků.

V budoucí době lze urychlit a zjednodušit dokazování přibráním dalších důkazních prostředků v trestním řádu, jako je například pachová stopa, která má v současnosti postavení pouze kriminalistické metody. Je zapotřebí dokázat této metodě větší věrohodnost, jako bylo učiněno u rekognice a konfrontace.

Hlavním cílem bakalářské práce byla komparace postupu dokazování z hlediska historie. Tento cíl byl naplněn popsáním a zhodnocením historického vývoje trestního práva. Práce poukazuje na změny, které přinášely obměny vlád, novelizace zákonů, apod. Od doby závislosti trestního práva na obyčejích společnosti až po současnost. Na samotném počátku feudálního státu, kdy záviselo předložení důkazů pouze na snaze poškozené osoby, bylo hlavní změnou větší zapojení veřejné moci. V současné době důkazy mohou vyhledávat všechny strany trestního řízení. Tím se lišilo získávání důkazů v minulosti, neboť soudce sice využíval svědectví, které známe ze současnosti, avšak při nedostatku důkazů využíval i nadpřirozené síly. Současné dokazování již

nezahrnuje používání nadpřirozených sil, tortury ani ordálů, které koncem 14. století vymizely jako soudní důkazy. Výsledkem současné právní úpravy je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v platném znění.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje v českém jazyce

1. CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha a. s., 2001. 494 s. ISBN 80-7201-268-1.
2. CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006. 871 s. ISBN 80-7201-594-X.
3. FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., Fenyk, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006.
4. FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86708-51-5.
5. HLAVÁČEK, Jan a Miroslav PROTIVINSKÝ. *Praktická kriminalistika*. 1. vydání. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006. 240 s.
6. INNES, Brian. *Dobrodružství kriminalistiky: Stopy zločinu*. Praha: Svojtka & Co., 2001. 256 s. ISBN 80-7237-389-7.
7. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 784 s. ISBN 978-80-87212-30-1.
8. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007. 749 s. ISBN 978-80-7201-630-3.
9. JELÍNEK, Jiří a Zdeněk SOVÁK. *Trestní zákon a trestní řád*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996. 767 s. ISBN 80-85647-57-5.
10. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.
11. KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. 2. doplněné vyd. Praha: Armex publishing, s. r. o., 2005. 191 s. ISBN 80-86795-13-6.
12. MALÝ, Karel a kol. *Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, a. s., 1997. 572 s. ISBN 80-7201-045-X.

13. MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1.vydání. Praha: Orac, s. r. o., 1995. 269 s. ISBN 80-85903-01-6.
14. MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. 1079 s. ISBN 80-7179-678-6.
15. MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: C.H.Beck, 2007. 1166 s. ISBN 978-80-7179-572-8.
16. NETT, Alexandr a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 92 s. ISBN 80-210-3720-2.
17. PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVAŇA. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Armex publishing, 2007. 159 s. ISBN 978-80-86795-50-8.
18. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
19. ŠTRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 310 s. ISBN 80-86898-66-0.

Literární zdroj v cizím jazyce

1. KOVÁČOVÁ, Tímea et al. *Kriminalistika: Všeobecná teória kriminalistiky a kriminalistická technika*. Bratislava, 2005, 85 s.
2. POLÁK, Peter. *Svedok v trestnom konaní*. 1. vydání. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2011. 296 s. ISBN 978-80-89447-47-3.

Elektronické zdroje

1. BRÁZDA, Jan. Je rekognice "in natura" opakovatelný nebo neopakovatelný úkon?. *Bulletin advokacie* [online]. 2013-10-28 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/je-rekognice-in-natura-opakovatelny-nebo-neopakovatelnny-ukon>>.
2. SKOBLOVÁ, Jitka. *Trestní oblast: Historie trestního práva* [online]. 2007-07-23 [cit. 2014-01-24]. Dostupné z: <<http://trestni.juristic.cz/30486/clanek/trest2.html>>.